

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 25ης Μαρτίου 2021*

«Προδικαστική παραπομπή – Συστήματα εγγύησης καταθέσεων – Οδηγία 94/19/ΕΚ – Άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i – Άρθρο 7, παράγραφος 6 – Άρθρο 10, παράγραφος 1 – Έννοια της “μη διαθέσιμης κατάθεσης” – Διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας της κατάθεσης – Αρμόδια αρχή – Δικαίωμα του καταθέτη για αποζημίωση – Συμβατική ρήτρα αντίθετη προς την οδηγία 94/19 – Αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης – Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοοικονομικής Εποπτείας – Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ) – Κανονισμός (ΕΕ) 1093/2010 – Άρθρο 1, παράγραφος 2 – Άρθρο 4, σημείο 2, σημείο iii – Άρθρο 17, παράγραφος 3 – Σύσταση της ΕΑΤ προς την εθνική τραπεζική αρχή σχετικά με τις αναγκαίες ενέργειες για τη συμμόρφωση προς την οδηγία 94/19 – Έννομα αποτελέσματα – Κύρος – Εξυγίανση και εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων – Οδηγία 2001/24/ΕΚ – Άρθρο 2, έβδομη περίπτωση – Έννοια των “μέτρων εξυγίανσης” – Συμβατό προς το άρθρο 17, παράγραφος 1, και προς το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Ευθύνη των κρατών μελών σε περίπτωση παραβίασης του δικαίου της Ένωσης – Προϋποθέσεις – Κατάφωρη παραβίαση του δικαίου της Ένωσης – Δικονομική αυτονομία των κρατών μελών – Αρχή της καλόπιστης συνεργασίας – Άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ – Αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας»

Στην υπόθεση C-501/18,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Administrativen sad Sofia-grad (διοικητικό πρωτοδικείο Σόφιας, Βουλγαρία) με απόφαση της 17ης Ιουλίου 2018, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 30 Ιουλίου 2018, στο πλαίσιο της δίκης

BT

κατά

Balgarska Narodna Banka,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Μ. Βηλαρά, πρόεδρο τμήματος, Ν. Ρίζαρη (εισηγητή), D. Šváby, S. Rodin και Κ. Jürimäe, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Μ. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: Α. Calot Escobar

* Γλώσσα διαδικασίας: η βουλγαρική.

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Balgarska Narodna Banka, εκπροσωπούμενη από τον A. Kalaydzhiev, advokat,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τον H. Krämer και τις Y. Marinova και A. Steiblyté και στη συνέχεια από τις Y. Marinova και A. Steiblyté,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2020,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία

- του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, του άρθρου 7, παράγραφος 6, και του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 94/19/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 1994, περί των συστημάτων εγγυήσεως των καταθέσεων (ΕΕ 1994, L 135, σ. 5), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/14/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2009 (ΕΕ 2009, L 68, σ. 3) (στο εξής: οδηγία 94/19)·
- του άρθρου 4, σημείο 2, σημείο iii, του άρθρου 17, παράγραφος 3, και του άρθρου 26, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΕ) 1093/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών), την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 716/2009/EK και την κατάργηση της απόφασης 2009/78/EK της Επιτροπής (ΕΕ 2010, L 331, σ. 12)·
- του άρθρου 2, έβδομη περίπτωση, της οδηγίας 2001/24/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Απριλίου 2001, για την εξυγίανση και την εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων (ΕΕ 2001, L 125, σ. 15), υπό το πρίσμα του άρθρου 17, παράγραφος 1, και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης)·
- της αρχής της ευθύνης των κρατών μελών για ζημίες που προκαλούνται στους ιδιώτες λόγω παραβίασης του δικαίου της Ένωσης·
- του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με τις αρχές της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών, της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας·

καθώς και το κύρος της σύστασης EBA/REC/2014/02 της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (στο εξής: EAT), της 17ης Οκτωβρίου 2014, προς την Balgarska Narodna Banka (Κεντρική Τράπεζα της Βουλγαρίας, στο εξής: BNB) και το Fond za garantirane na vlogovete v bankite (Ταμείο εγγυήσεως τραπεζικών καταθέσεων, στο εξής: FGVB), σχετικά με τις αναγκαίες ενέργειες για τη συμμόρφωση προς την οδηγία 94/19.

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της ΒΤ και της ΒΝΒ σχετικά με αγωγή αποζημίωσης για τη ζημία που ισχυρίζεται ότι υπέστη η ΒΤ λόγω περισσότερων πράξεων και παραλείψεων της ΒΝΒ στο πλαίσιο των μέτρων εποπτείας που ελήφθησαν κατά της Korporativna targovska banka AD (στο εξής: ΚΤΒ).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 94/19

- 3 Η οδηγία 94/19 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2014/49/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων (ΕΕ 2014, L 173, σ. 149). Δεδομένου ότι η οδηγία 94/19 καταργήθηκε από τις 4 Ιουλίου 2015, η διαφορά της κύριας δίκης εξακολουθεί να διέπεται από την οδηγία αυτή.
- 4 Η πρώτη, δεύτερη, όγδοη, ένατη, εικοστή τέταρτη και εικοστή πέμπτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 94/19 έχουν ως εξής:

«[Σ]ύμφωνα με τους στόχους της συνθήκης, πρέπει να προαχθεί η αρμονική ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ολόκληρη την Κοινότητα με την εξάλειψη όλων των περιορισμών του δικαιώματος εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών και με την ταυτόχρονη ενίσχυση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος και της προστασίας των αποταμιευτών·

[...] παράλληλα με την εξάλειψη των περιορισμών των δραστηριοτήτων των πιστωτικών ιδρυμάτων, πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την αντιμετώπιση της κατάστασης που ενδέχεται να προκύψει σε περίπτωση κατά την οποία καταστούν μη διαθέσιμες οι καταθέσεις πισ[τ]ωτικού ιδρύματος με υποκαταστήματα σε άλλα κράτη μέλη· [...] είναι απαραίτητο να εξασφαλιστεί, ανεξαρτήτως του τόπου όπου ευρίσκονται οι καταθέσεις εντός της Κοινότητας, ένα εναρμονισμένο ελάχιστο επίπεδο προστασίας των καταθέσεων· [...] η σημασία της προστασίας των καταθέσεων για την ολοκλήρωση της ενιαίας τραπεζικής αγοράς είναι εξίσου ουσιώδης με εκείνη των κανόνων προληπτικής εποπτείας·

[...]

[...] η εναρμόνιση πρέπει να περιοριστεί στα κύρια στοιχεία των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων και να διασφαλίζει, σε συντομότατο χρονικό διάστημα, πληρωμή σύμφωνα με την εγγύηση η οποία έχει υπολογιστεί βάσει ενός ελάχιστου εναρμονισμένου ύψους·

[...] τα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων πρέπει να παρεμβαίνουν μόλις καθίστανται μη διαθέσιμες οι καταθέσεις·

[...]

[...] η παρούσα οδηγία δεν μπορεί να προβλέπει ευθύνη των κρατών μελών ή των αρμόδιων αρχών τους έναντι των καταθετών, εφόσον έχουν μεριμνήσει για τη θέσπιση ή την επίσημη αναγνώριση ενός ή περισσότερων συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων ή των ιδίων των πιστωτικών ιδρυμάτων ώστε να εξασφαλίζεται η αποζημίωση ή η προστασία των καταθετών υπό τους όρους που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία·

[...] η προστασία των καταθέσεων αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς και απαραίτητο συμπλήρωμα του συστήματος εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων, λόγω της αλληλεγγύης που επιβάλλει μεταξύ όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων μιας δεδομένης χρηματοπιστωτικής αγοράς σε περίπτωση που ένα ίδρυμα αδυνατεί να τηρήσει τις υποχρεώσεις του.»

5 Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

1) “κατάθεση”: το πιστωτικό υπόλοιπο, που προκύπτει από κεφάλαια κατατεθειμένα σε λογαριασμό ή από μεταβατικές καταστάσεις απορρέουσες από συνήθεις τραπεζικές συναλλαγές και το οποίο το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να επιστρέψει βάσει των ισχυόντων νόμιμων και συμβατικών όρων, καθώς και χρέη για τα οποία το εν λόγω πιστωτικό ίδρυμα έχει εκδ[ώ]σει παραστατικούς τίτλους,

[...]

3) “μη διαθέσιμη κατάθεση”: μια κατάθεση που οφείλεται, είναι ληξιπρόθεσμη και δεν έχει καταβληθεί από πιστωτικό ίδρυμα βάσει των ισχυόντων νόμιμων και συμβατικών όρων και:

i) είτε οι αρμόδιες αρχές έχουν διαπιστώσει ότι, κατά τη γνώμη τους, το οικείο πιστωτικό ίδρυμα δεν φαίνεται προς το παρόν ικανό να επιστρέψει την κατάθεση, για λόγους που έχουν άμεση σχέση με την οικονομική του κατάσταση, και δεν προβλέπεται ότι θα καταστεί ικανό στο προσεχές μέλλον.

Οι αρμόδιες αρχές προβαίνουν στη διαπίστωση αυτή το συντομότερο δυνατό και οπωσδήποτε εντός πέντε εργάσιμων ημερών από τη στιγμή κατά την οποία απεδείχθη για πρώτη φορά ότι το πιστωτικό ίδρυμα δεν έχει επιστρέψει τις ληξιπρόθεσμες και απαιτητές καταθέσεις, [...].

[...]»

6 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίοδος, και παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«1. Κάθε κράτος μέλος φροντίζει να συσταθούν και να αναγνωριστούν επίσημα στο έδαφός του ένα ή περισσότερα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων. [...]

[...]

2. Εάν ένα πιστωτικό ίδρυμα δεν τηρεί τις υποχρεώσεις που υπέχει ως μέλος συστήματος εγγύησης των καταθέσεων, απευθύνεται κοινοποίηση στις αρμόδιες αρχές που χορήγησαν την άδεια λειτουργίας, οι οποίες, σε συνεργασία με το σύστημα εγγύησης, λαμβάνουν όλα τα

κατάλληλα μέτρα, περιλαμβανομένης της επιβολής κυρώσεων, για να εξασφαλίσουν ότι το πιστωτικό ίδρυμα τηρεί τις υποχρεώσεις του.»

7 Το άρθρο 7, παράγραφοι 1α, 2 και 6, της ίδιας οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1α. Έως τις 31 Δεκεμβρίου 2010, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι το ποσό για την κάλυψη του συνόλου των καταθέσεων κάθε καταθέτη ορίζεται σε 100 000 [ευρώ] εφόσον οι καταθέσεις καθίστανται μη διαθέσιμες.

[...]

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ότι ορισμένοι καταθέτες ή ορισμένες καταθέσεις εξαιρούνται από την εγγύηση ή ότι η παρεχόμενη εγγύηση είναι χαμηλότερη. [...]

[...]

6. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ο έχων δικαίωμα αποζημίωσης καταθέτης να δικαιούται να στραφεί κατά του συστήματος εγγύησης των καταθέσεων.»

8 Το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 94/19 ορίζει τα εξής:

«Τα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων πρέπει να είναι σε θέση να καταβάλλουν τις δεόντως αποδεδειγμένες απαιτήσεις καταθετών που αφορούν μη διαθέσιμες καταθέσεις εντός είκοσι εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία οι αρμόδιες αρχές προβαίνουν στη διαπίστωση που περιγράφεται στο άρθρο 1 [σημείο] 3 [σημείο] i) [...]».

Ο κανονισμός 1093/2010

9 Οι αιτιολογικές σκέψεις 27 έως 29 του κανονισμού 1093/2010 έχουν ως εξής:

«(27) Η διασφάλιση της ορθής και πλήρους εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ακεραιότητα, τη διαφάνεια, την αποδοτικότητα και την εύρυθμη λειτουργία των χρηματοοικονομικών αγορών, για τη σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος και για τη διασφάλιση ουδέτερων συνθηκών ανταγωνισμού των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων στην Ένωση. Επομένως, θα πρέπει να δημιουργηθεί μηχανισμός μέσω του οποίου η [EAT] θα αντιμετωπίζει περιπτώσεις μη εφαρμογής ή εσφαλμένης εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου που αποτελούν παραβίασή του. Ο μηχανισμός αυτός θα πρέπει να εφαρμόζεται σε τομείς για τους οποίους το ενωσιακό δίκαιο ορίζει σαφείς και ανεπιφύλακτες υποχρεώσεις.

(28) Για να καταστεί δυνατή η αναλογική αντίδραση σε περιπτώσεις εσφαλμένης ή ανεπαρκούς εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου, θα πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή μηχανισμός με τρία στάδια. Πρώτον, η [EAT] θα πρέπει να έχει την εξουσία να διερευνά την κατ' ισχυρισμόν εσφαλμένη ή ανεπαρκή εφαρμογή υποχρεώσεων εκ του ενωσιακού δικαίου από τις εθνικές αρχές κατά την άσκηση της εποπτείας τους και να ολοκληρώνει την έρευνα με σύσταση. Δεύτερον, αν η αρμόδια εθνική αρχή δεν συμμορφώνεται με τη σύσταση, η Επιτροπή θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εκδίδει επίσημη γνώμη στην οποία θα λαμβάνεται υπόψη η σύσταση της [EAT], και θα απαιτεί από την αρμόδια αρχή να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για τη συμμόρφωση με το ενωσιακό δίκαιο.

(29) Τρίτον, για την αντιμετώπιση εξαιρετικών καταστάσεων με έμμονη αδράνεια της οικείας αρμόδιας αρχής, η [EAT] θα πρέπει να έχει την εξουσία, ως έσχατη λύση, να εκδίδει αποφάσεις απευθυνόμενες σε μεμονωμένα χρηματοοικονομικά ιδρύματα. Η εξουσία αυτή θα πρέπει να περιορίζεται σε εξαιρετικές περιστάσεις στις οποίες η αρμόδια αρχή δεν συμμορφώνεται με την επίσημη γνώμη που της απευθύνεται και στις οποίες το ενωσιακό δίκαιο είναι άμεσα εφαρμόσιμο στα χρηματοοικονομικά ιδρύματα δυνάμει υφιστάμενων ή μελλοντικών κανονισμών της Ένωσης.»

10 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού, η EAT ενεργεί στο πλαίσιο των εξουσιών που της απονέμονται από τον κανονισμό αυτόν και στο πλαίσιο του πεδίου εφαρμογής, μεταξύ άλλων, της οδηγίας 94/19, στον βαθμό που αυτή ισχύει για τα πιστωτικά και χρηματοοικονομικά ιδρύματα και για τις αρμόδιες αρχές που ασκούν την εποπτεία επ' αυτών.

11 Το άρθρο 4 του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα ακόλουθα:

«Για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

2. “αρμόδιες αρχές” νοούνται:

[...]

iii) όσον αφορά τα καθεστώτα εγγύησης καταθέσεων, οι φορείς που διαχειρίζονται καθεστώτα εγγύησης καταθέσεων σύμφωνα με την οδηγία [94/19] ή, στην περίπτωση που τη λειτουργία του καθεστώτος εγγύησης των καταθέσεων διαχειρίζεται ιδιωτική εταιρεία, η δημόσια αρχή που έχει την εποπτεία των συστημάτων αυτών δυνάμει αυτής της οδηγίας.»

12 Το άρθρο 17 του κανονισμού 1093/2010, το οποίο επιγράφεται «Παραβίαση του δικαίου της Ένωσης», προβλέπει τα εξής:

«1. Αν αρμόδια αρχή δεν έχει εφαρμόσει τις πράξεις στις οποίες παραπέμπει το άρθρο 1 παράγραφος 2 ή τις έχει εφαρμόσει κατά τρόπο που φαίνεται να παραβιάζει το δίκαιο της Ένωσης, περιλαμβανομένων των ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων και των εκτελεστικών τεχνικών προτύπων που εγκρίνονται σύμφωνα με τα άρθρα 10 έως 15, και ειδικότερα αν παρέλειψε να εξασφαλίσει τη συμμόρφωση χρηματοοικονομικού ιδρύματος προς τις απαιτήσεις που ορίζουν οι εν λόγω πράξεις, η [EAT] ενεργεί σύμφωνα με τις εξουσίες που ορίζονται στις παραγράφους 2, 3 και 6 του παρόντος άρθρου.

2. Κατόπιν αιτήματος μιας ή περισσότερων αρμόδιων αρχών, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου, της Επιτροπής ή της ομάδας τραπεζικών συμφεροντούχων ή κατόπιν ίδιας πρωτοβουλίας και αφού προηγουμένως ενημερώσει την οικεία αρμόδια αρχή, η [EAT] μπορεί να διερευνήσει την κατ' ισχυρισμό παραβίαση ή μη εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης.

[...]

3. Το αργότερο εντός διμήνου από την κίνηση της έρευνάς της, η [EAT] μπορεί να απευθύνει στην οικεία αρμόδια αρχή σύσταση όπου ορίζεται η ενέργεια που απαιτείται για τη συμμόρφωση με το ενωσιακό δίκαιο.

[...]

6. Με την επιφύλαξη των εξουσιών της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 258 της ΣΛΕΕ, αν μια αρμόδια αρχή δεν συμμορφωθεί με την επίσημη γνώμη που αναφέρεται στην παράγραφο 4 εντός του χρονικού διαστήματος που ορίζεται σε αυτήν και εφόσον απαιτείται έγκαιρη αποκατάσταση αυτής της μη συμμόρφωσης προκειμένου να διατηρηθούν ή να αποκατασταθούν οι ουδέτερες συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά ή να διασφαλιστούν η εύρυθμη λειτουργία και η ακεραιότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος, η [EAT] μπορεί, εφόσον οι σχετικές απαιτήσεις των πράξεων στις οποίες παραπέμπει το άρθρο 1 παράγραφος 2 ισχύουν άμεσα για τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα, να εκδώσει μεμονωμένη απόφαση απευθυνόμενη προς χρηματοοικονομικό ίδρυμα, με την οποία θα απαιτεί να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο, περιλαμβανομένης της παύσης κάθε πρακτικής.

[...]

7. Οι αποφάσεις που έχουν εκδοθεί σύμφωνα με την παράγραφο 6 υπερσχύουν οποιασδήποτε προγενέστερης απόφασης που είχε εκδοθεί από τις αρμόδιες αρχές για το ίδιο θέμα.

[...]»

Η οδηγία 2001/24

13 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2, 5 και 6 της οδηγίας 2001/24 έχουν ως εξής:

«(2) Παράλληλα με την κατάργηση [όλων των εμποδίων στην ελευθερία εγκατάστασης και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στο εσωτερικό της Ένωσης], θα πρέπει να ληφθεί πρόνοια σχετικά με την κατάσταση που ενδέχεται να δημιουργηθεί σε περίπτωση δυσχερειών ενός πιστωτικού ιδρύματος, ιδίως στην περίπτωση που το ίδρυμα αυτό έχει υποκαταστήματα σε άλλα κράτη μέλη.

[...]

(5) Η έκδοση της οδηγίας [94/19], η οποία θέσπισε την αρχή της υποχρεωτικής συμμετοχής των πιστωτικών ιδρυμάτων σε σύστημα εγγυήσεως του κράτους-μέλους καταγωγής, καθιστά επιτακτικότερη την ανάγκη αμοιβαίας αναγνώρισης των μέτρων εξυγίανσης και των διαδικασιών εκκαθάρισης.

(6) Επιβάλλεται να ανατεθεί στις διοικητικές ή δικαστικές αρχές του κράτους μέλους καταγωγής, η αποκλειστική αρμοδιότητα να αποφασίζουν και να εφαρμόζουν τα μέτρα εξυγίανσης που προβλέπονται στη νομοθεσία και τα συναλλακτικά ήθη του εν λόγω κράτους μέλους. Λόγω της δυσχέρειας που παρουσιάζει η εναρμόνιση των νομοθεσιών και των συναλλακτικών ηθών των κρατών μελών, θα πρέπει να καθιερωθεί η αμοιβαία αναγνώριση, εκ μέρους των κρατών μελών, των μέτρων που λαμβάνει έκαστο εξ αυτών για να αποκαταστήσει τη βιωσιμότητα των ιδρυμάτων στα οποία έχει χορηγήσει άδεια.»

14 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/24, η οδηγία αυτή «εφαρμόζεται στα πιστωτικά ιδρύματα και τα υποκαταστήματά τους που έχουν συσταθεί σε κράτος μέλος διάφορο του κράτους μέλους της καταστατικής έδρας, όπως ορίζονται στο άρθρο 1 πρώτο και τρίτο σημείο της οδηγίας 2000/12/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της

20ής Μαρτίου 2000, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων (ΕΕ 2000, L 126, σ. 1)], υπό την επιφύλαξη των όρων και εξαιρέσεων που προβλέπονται στο άρθρο 2 παράγραφος 3 της ίδιας οδηγίας».

- 15 Κατά το άρθρο 2, έβδομη περίπτωση, της οδηγίας 2001/24, ως «μέτρα εξυγίανσης» νοούνται «τα μέτρα τα οποία έχουν σκοπό να διαφυλάξουν ή να αποκαταστήσουν την οικονομική κατάσταση πιστωτικού ιδρύματος και είναι δυνατόν να θίξουν προϋπάρχοντα δικαιώματα τρίτων, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που συνεπάγονται τη δυνατότητα αναστολής πληρωμών, αναστολής εκτελεστικών μέτρων ή μείωσης των απαιτήσεων».
- 16 Το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής, το οποίο φέρει τον τίτλο «Λήψη μέτρων εξυγίανσης – Εφαρμοστέο δίκαιο», ορίζει τα εξής:

«1. Οι διοικητικές ή δικαστικές αρχές του κράτους μέλους καταγωγής είναι οι μόνες αρμόδιες να αποφασίζουν για την εφαρμογή ενός ή περισσότερων μέτρων εξυγίανσης σε πιστωτικό ίδρυμα, συμπεριλαμβανομένων των υποκαταστημάτων των εγκατεστημένων σε άλλα κράτη μέλη.

2. Τα μέτρα εξυγίανσης διέπονται από τους νόμους, κανονισμούς και διαδικασίες που ισχύουν στο κράτος μέλος καταγωγής, εκτός αν άλλως ορίζει η παρούσα οδηγία.

[...]

Τα μέτρα εξυγίανσης παράγουν τα αποτελέσματά τους σε ολόκληρη την [Ένωση] μόλις παράγουν τα αποτελέσματά τους στο κράτος μέλος όπου έχουν ληφθεί.»

Η σύσταση EBA/REC/2014/02

- 17 Στην αιτιολογική σκέψη 25 της σύστασης EBA/REC/2014/02, η EAT διαπίστωσε ότι η BNB είχε παραβιάσει το δίκαιο της Ένωσης, επειδή παρέλειψε να διαπιστώσει τη μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων στην ΚΤΒ, σύμφωνα με το άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19, και επειδή ανέστειλε την εκπλήρωση όλων των υποχρεώσεων της ΚΤΒ, με συνέπεια να εμποδίζεται η πρόσβαση των καταθετών στις καταθέσεις που είναι εγγυημένες μέσω του συστήματος που προβλέπει η οδηγία αυτή.
- 18 Κατά την αιτιολογική σκέψη 27 της ως άνω σύστασης, μολονότι η μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων της ΚΤΒ, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, δεν διαπιστώθηκε ρητώς με καμία πράξη, η διαπίστωση αυτή ήταν συμφυής προς την απόφαση της BNB, της 20ής Ιουνίου 2014, περί θέσεως της ΚΤΒ υπό καθεστώς ειδικής εποπτείας και περί αναστολής των υποχρεώσεων της.
- 19 Στο σημείο 1 της εν λόγω σύστασης, η EAT ζήτησε από την BNB και το FGVB να λάβουν, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν την τήρηση των υποχρεώσεων που υπέχουν από το άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i, και από το άρθρο 10, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 94/19, στα οποία περιλαμβάνεται η ερμηνεία του εθνικού δικαίου, κατά το μέτρο του δυνατού, σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές.
- 20 Εξάλλου, στα σημεία 2 και 3 της ίδιας σύστασης, η EAT ζήτησε από την BNB να μεριμνήσει ώστε, μέχρι τις 21 Οκτωβρίου 2014, οι καταθέτες να έχουν πρόσβαση στα εγγυημένα ποσά των καταθέσεων τους στην ΚΤΒ, είτε καταργώντας ή αίροντας εν μέρει τον περιορισμό της πρόσβασης στις καταθέσεις που προκλήθηκε από τα μέτρα εποπτείας είτε προβαίνοντας στη διαπίστωση του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19. Σε περίπτωση που η BNB δεν

ελάμβανε κανένα από τα μέτρα αυτά εντός της ταχθείσας προθεσμίας, η EAT ζήτησε από το FGVB να επαληθεύσει τις απαιτήσεις των καταθετών της ΚΤΒ και να επιστρέψει τα εγγυημένα ποσά των καταθέσεων αυτών, σύμφωνα με το άρθρο 10 της οδηγίας 94/19, δεδομένου ότι τα μέτρα ειδικής εποπτείας που ελήφθησαν έναντι της ΚΤΒ με την απόφαση που μνημονεύεται στη σκέψη 18 της παρούσας απόφασης ισοδυναμούσαν με διαπίστωση μη διαθεσιμότητας των εν λόγω καταθέσεων, κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19.

Το βουλγαρικό δίκαιο

Ο νόμος περί εγγυήσεως των τραπεζικών καταθέσεων

21 Κατά το άρθρο 1, ο *Zakon za garantirane na vlogovete v bankite* (νόμος περί εγγυήσεως των τραπεζικών καταθέσεων) (DV αριθ. 49, της 29ης Απριλίου 1998), με τον οποίο μεταφέρθηκαν οι οδηγίες 94/19 και 2009/14 στη βουλγαρική έννομη τάξη, «ρυθμίζει τη σύσταση, την αποστολή και τη δραστηριότητα του [FGVB], καθώς και τη διαδικασία επιστροφής των καταθέσεων εντός των ορίων του εγγυημένου ύψους».

22 Κατά άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, του νόμου αυτού:

«1. Το [FGVB] εγγυάται την πλήρη επιστροφή των ποσών που αντιστοιχούν στις καταθέσεις ενός προσώπου σε τράπεζα, ανεξαρτήτως του αριθμού και του ύψους τους, μέχρι του ποσού των 196 000 [βουλγαρικών λέβα (BGN) (περίπου 100 000 ευρώ)] κατ' ανώτατο όριο.

2. Στο ως άνω ποσό συμπεριλαμβάνονται οι τόκοι που ήταν ληξιπρόθεσμοι κατά την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης της [BNB] σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 1.»

23 Το άρθρο 23 του ως άνω νόμου έχει ως εξής:

«1. Το [FGVB] επιστρέφει τα οφειλόμενα από την οικεία τράπεζα ποσά στους καταθέτες της έως το ποσό της εγγυήσεως στην περίπτωση που η [BNB] ανακαλέσει την τραπεζική άδεια της εμπορικής τράπεζας.

[...]

3. Εντός τριών εργασίμων ημερών από την ημερομηνία της δυνάμει της παραγράφου 1 απόφασης της [BNB], ο διορισθείς σύνδικος, εκκαθαριστής ή σύνδικος της πτώχευσης υποχρεούται να υποβάλει στο διοικητικό συμβούλιο του [FGVB] πληροφορίες σχετικά με τις καταθέσεις στην τράπεζα.

[...]

10. Οι καταθέτες ζητούν, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, την ικανοποίηση των απαιτήσεών τους, οι οποίες υπερβαίνουν το ποσό που εισέπραξαν από το [FGVB], από τα περιουσιακά στοιχεία της τράπεζας.

[...]»

Ο νόμος περί πιστωτικών ιδρυμάτων

24 Το άρθρο 36 του *Zakon za kreditnite institutsii* (νόμου περί πιστωτικών ιδρυμάτων) (DV αριθ. 59, της 21ης Ιουλίου 2006) προβλέπει τα εξής:

«[...]

2. Η [BNB] ανακαλεί υποχρεωτικά την άδεια λειτουργίας της τράπεζας λόγω αφερεγγυότητας, όταν:

1) αυτή έχει παύσει να εξοφλεί, για περισσότερες από επτά εργάσιμες ημέρες, τις απαιτητές οφειλές της σε χρήμα, εφόσον τούτο συνδέεται άμεσα με την οικονομική κατάσταση της τράπεζας αυτής και η [BNB] θεωρεί ότι είναι απίθανο η τράπεζα αυτή να εξοφλήσει τις απαιτητές οφειλές της σε χρήμα εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος, ή

2) τα ίδια κεφάλαιά της αντιστοιχούν σε αρνητικό ποσό.

3. Η [BNB] λαμβάνει την απόφαση της παραγράφου 2 εντός πέντε εργάσιμων ημερών από τη διαπίστωση της κατάστασης αφερεγγυότητας.»

[...]

7. Με την ανάκληση της άδειας λειτουργίας, παύει η δραστηριότητα της τράπεζας και η τράπεζα αυτή τίθεται υπό αναγκαστική εκκαθάριση.

[...]»

25 Το άρθρο 79, παράγραφος 8, του εν λόγω νόμου ορίζει τα εξής:

«Η [BNB], τα όργανά της και τα εξουσιοδοτημένα από αυτά πρόσωπα δεν ευθύνονται για τις ζημιές που προκαλούνται κατά την άσκηση των εποπτικών καθηκόντων τους, εκτός εάν ενήργησαν εκ προθέσεως.»

26 Το άρθρο 115 του νόμου περί πιστωτικών ιδρυμάτων έχει ως εξής:

«1. Για τους σκοπούς της εξυγίανσης τράπεζας που αντιμετωπίζει κίνδυνο αφερεγγυότητας, η [BNB] μπορεί να θέσει την τράπεζα αυτή υπό καθεστώς ειδικής εποπτείας.

2. Μια τράπεζα αντιμετωπίζει κίνδυνο αφερεγγυότητας:

[...]

2) όταν η [BNB] θεωρεί ότι τα ρευστά στοιχεία του ενεργητικού της τράπεζας δεν θα επαρκέσουν ώστε να είναι σε θέση η τράπεζα να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της την ημερομηνία κατά την οποία αυτές θα καταστούν απαιτητές, ή

3) όταν η τράπεζα δεν εκπλήρωσε εντός της ταχθείσας προθεσμίας μία ή περισσότερες υποχρεώσεις έναντι των δανειστών της που κατέστησαν απαιτητές.

[...]»

27 Κατά το άρθρο 116 του νόμου αυτού:

«1. Στις περιπτώσεις που μνημονεύονται στο άρθρο 115, παράγραφος 1, η [BNB] θέτει την τράπεζα υπό καθεστώς ειδικής εποπτείας [...].

2. Στις περιπτώσεις που μνημονεύονται στην παράγραφο 1, η [BNB] δύναται:

1) να μειώσει τους τόκους επί των υποχρεώσεων της τράπεζας στη μέση αγοραία αξία τους·

2) να αναστείλει πλήρως ή εν μέρει, για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, την εκπλήρωση όλων ή ορισμένων υποχρεώσεων της εν λόγω τράπεζας·

3) να περιορίσει πλήρως ή εν μέρει τη δραστηριότητά της·

[...]».

28 Το άρθρο 119, παράγραφοι 4 και 5, του εν λόγω νόμου ορίζει τα εξής:

«4. Στις περιπτώσεις του άρθρου 116, παράγραφος 2, σημείο 2, και για το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η [BNB] άσκησε την εξουσία αυτή, θεωρείται ότι η τράπεζα δεν κατέστη υπερήμερη όσον αφορά την εκπλήρωση των χρηματικών υποχρεώσεων των οποίων η εκπλήρωση ανεστάλη.

5. Στις περιπτώσεις του άρθρου 116, παράγραφος 2, σημείο 2, η τράπεζα δεν ευθύνεται οικονομικά για τη μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων των οποίων η εκπλήρωση ανεστάλη κατόπιν εφαρμογής του καθεστώτος της ειδικής εποπτείας. Ενόσω ισχύει το καθεστώς ειδικής εποπτείας, δεν τρέχουν τόκοι υπερημερίας ούτε οφείλεται τυχόν εκ των προτέρων καθορισθείσα αποζημίωση για τη μη εκπλήρωση των χρηματικών υποχρεώσεων της τράπεζας των οποίων η εκπλήρωση ανεστάλη, ενώ οφείλονται οι συμβατικοί τόκοι που ισχύουν για τις υποχρεώσεις αυτές, οι οποίοι, ωστόσο, καταβάλλονται μετά την άρση του καθεστώτος ειδικής εποπτείας.»

Ο νόμος περί τραπεζικών πτωχεύσεων

29 Κατά το άρθρο 94, παράγραφος 1, του *Zakon za bankovata nesastoyatelnost* (νόμου περί τραπεζικών πτωχεύσεων) (DV αριθ. 92, της 27ης Σεπτεμβρίου 2002):

«Κατά τη διανομή των εκποιηθέντων περιουσιακών στοιχείων, οι απαιτήσεις ικανοποιούνται με την ακόλουθη σειρά:

[...]

4) [...] απαιτήσεις καταθετών που δεν καλύπτονται από το σύστημα εγγύησης των καταθέσεων·

[...]».

Ο νόμος περί αστικής ευθύνης του Δημοσίου και των δήμων για τις προκαλούμενες ζημίες

- 30 Το άρθρο 1 του Zakon za otgovornostta na darzhavata i obshtinite za vredi (νόμου περί αστικής ευθύνης του Δημοσίου και των δήμων για τις προκαλούμενες ζημίες) (DV αριθ. 60, της 5ης Αυγούστου 1988) ορίζει τα εξής:

«1. Το Δημόσιο και οι δήμοι ευθύνονται για τις ζημίες που προκλήθηκαν σε πολίτες και σε νομικά πρόσωπα από παράνομες υλικές ενέργειες ή παραλείψεις ή από παράνομες πράξεις των οργάνων και των υπαλλήλων τους κατά την άσκηση της διοικητικής δραστηριότητας ή επ' ευκαιρία αυτής.

2. Επί των ενδίκων βοηθημάτων που ασκούνται δυνάμει της παραγράφου 1 εφαρμόζεται η διαδικασία που προβλέπεται από τον Administrativnoprotsesualen kodeks [κώδικα διοικητικής δικονομίας] [...]».

- 31 Το άρθρο 4 του νόμου αυτού ορίζει τα εξής:

«Το Δημόσιο και οι δήμοι οφείλουν αποζημίωση για όλες τις υλικές ζημίες και την ηθική βλάβη που αποτελούν ευθεία και άμεση συνέπεια του ζημιογόνου γεγονότος, ανεξαρτήτως του αν οι ζημίες αυτές προκλήθηκαν από υπαιτιότητα του υπαλλήλου.»

- 32 Το άρθρο 8, παράγραφος 3, του εν λόγω νόμου ορίζει τα εξής:

«Όταν νόμος ή κανονιστική πράξη προβλέπει συγκεκριμένο τρόπο αποκατάστασης της ζημίας, ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται.»

Ο ΑΡΚ

- 33 Κατά το άρθρο 204, παράγραφος 1, του κώδικα διοικητικής δικονομίας (DV αριθ. 30, της 11ης Απριλίου 2006, στο εξής: ΑΡΚ):

«Η αγωγή [αποζημίωσης] μπορεί να ασκηθεί μετά την ακύρωση της διοικητικής πράξης, σύμφωνα με τους εφαρμοστέους κανόνες.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 34 Κατά τα έτη 2008, 2010 και 2011, η ΒΤ συνήψε με την ΚΤΒ τρεις συμβάσεις με προνομιακούς όρους, οι οποίες αφορούσαν καταθέσεις όψεως σε ευρώ και βουλγαρικά λέβα. Τα κατατεθειμένα ποσά εγγυήθηκε στο σύνολό τους το FGVB μέχρι του ποσού των 196 000 BGN (περίπου 100 000 ευρώ).

- 35 Με έγγραφο της 20ής Ιουνίου 2014, η ΚΤΒ πληροφόρησε την ΒΝΒ ότι ανέστειλε τις πληρωμές της προς τους πελάτες της λόγω έλλειψης ρευστότητας που είχε προκληθεί από μαζική ανάληψη των καταθέσεων στην τράπεζα αυτή. Με απόφαση της ίδιας ημέρας, η οποία εκδόθηκε βάσει του νόμου περί πιστωτικών ιδρυμάτων και συμπληρώθηκε με απόφαση της 22ας Ιουνίου 2014 που εκδόθηκε επί της ίδιας βάσεως, η ΒΝΒ, λόγω του κινδύνου αφερεγγυότητας τον οποίο αντιμετώπιζε η ΚΤΒ, την έθεσε υπό καθεστώς ειδικής εποπτείας για τρεις μήνες, διόρισε συνδίκους, ανέστειλε την εκτέλεση όλων των υποχρεώσεων της ΚΤΒ και της απαγόρευσε να

ασκεί οποιαδήποτε από τις δραστηριότητες τις οποίες αφορούσε η τραπεζική της άδεια. Με ανακοινωθέν Τύπου της 22ας Ιουνίου 2014, η BNB δήλωσε ότι σκοπός των αποφάσεων αυτών ήταν η διασφάλιση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας της χώρας.

- 36 Όπως προκύπτει από την αίτηση προδικαστικής απόφασης, το Sofiyski apelativen sad (εφετείο Σόφιας, Βουλγαρία) δέχθηκε την 20ή Ιουνίου 2014 ως ημερομηνία έναρξης της κατάστασης αφερεγγυότητας της ΚΤΒ, καθώς, κατά την ημερομηνία αυτή, τα ίδια κεφάλαια της ΚΤΒ αντιστοιχούσαν σε αρνητικό ποσό, κατά την έννοια του άρθρου 36, παράγραφος 2, σημείο 2, του νόμου περί πιστωτικών ιδρυμάτων.
- 37 Βάσει του ίδιου νόμου, η BNB, με απόφαση της 30ής Ιουνίου 2014, μείωσε από 1ης Ιουλίου 2014 τα επιτόκια των καταθέσεων στην ΚΤΒ, ώστε να αντιστοιχούν στο μέσο επιτόκιο της αγοράς, και ενέκρινε έναν πίνακα τυποποιημένων επιτοκίων. Σύμφωνα με τον πίνακα αυτόν, οι τόκοι επί των καταθέσεων της ΒΤ υπολογίστηκαν ως συμβατικοί τόκοι για το χρονικό διάστημα μέχρι τις 6 Νοεμβρίου 2014.
- 38 Με απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 2014, η BNB παρέτεινε μέχρι τις 20 Νοεμβρίου 2014 τα μέτρα ειδικής εποπτείας, δεδομένου ότι εξακολουθούσαν να υφίστανται οι λόγοι που δικαιολόγησαν αρχικώς την έκδοση των αποφάσεων της 20ής και της 22ας Ιουνίου 2014.
- 39 Στις 25 Σεπτεμβρίου 2014, η Επιτροπή απηύθυνε προειδοποιητική επιστολή στον Υπουργό Οικονομικών (Βουλγαρία) και στην BNB βάσει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, λόγω πλημμελούς μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 1, σημείο 3, και του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 94/19, καθώς και λόγω παραβίασης της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων που προβλέπεται στο άρθρο 63 ΣΛΕΕ. Με ανακοινωθέν Τύπου της ίδιας ημερομηνίας, η Επιτροπή γνωστοποίησε ότι επρόκειτο να κινήσει διαδικασία λόγω παραβάσεως. Η διαδικασία αυτή ολοκληρώθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2015.
- 40 Κατόπιν της συστάσεως EBA/REC/2014/02, η BNB, με απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2014, ανακάλεσε την έγκριση αύξησης των ιδίων κεφαλαίων της ΚΤΒ μέσω κεφαλαίων ληφθέντων βάσει σύμβασης δανείου, με την αιτιολογία ότι, δεδομένου ότι η ΚΤΒ είχε χρηματοδοτήσει τον δανειστή, τα κεφάλαια αυτά χορηγούνταν από την ίδια. Επιπλέον, με απόφαση της ίδιας ημερομηνίας, η BNB ανακάλεσε την τραπεζική άδεια της ΚΤΒ, βάσει του άρθρου 36, παράγραφος 2, σημείο 2, του νόμου περί πιστωτικών ιδρυμάτων.
- 41 Δυνάμει της τελευταίας αυτής απόφασης, στις 4 Δεκεμβρίου 2014 επεστράφη στην ΒΤ, μέσω του FGVB, ποσό 196 000 BGN (περίπου 100 000 ευρώ), καθώς και συμβατικοί και αντισταθμιστικοί τόκοι για το χρονικό διάστημα από 30 Ιουνίου έως 6 Νοεμβρίου 2014. Τα λοιπά πιστωτικά υπόλοιπα, ύψους 44 070,90 BGN (περίπου 22 500 ευρώ), ενεγράφησαν στον κατάλογο των αναγνωρισμένων απαιτήσεων που καταρτίστηκε στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας, σύμφωνα με τη σειρά που προβλέπεται από το άρθρο 94, παράγραφος 1, σημείο 4, του νόμου περί τραπεζικών πτωχεύσεων.
- 42 Βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 1, του νόμου περί αστικής ευθύνης του Δημοσίου και των δήμων για τις προκαλούμενες ζημίες και του άρθρου 204, παράγραφος 1, του ΑΡΚ, η ΒΤ άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου αγωγή αποζημίωσης για το σύνολο των ζημιών που προκλήθηκαν ευθέως και αμέσως από πράξεις και παραλείψεις της BNB κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης.

- 43 Με το πρώτο αίτημα, η ΒΤ ζητεί να υποχρεωθεί η ΒΝΒ να της καταβάλει το ποσό των 8 627,96 BGN (περίπου 4 400 ευρώ), το οποίο αντιστοιχεί στους νόμιμους τόκους επί του εγγυημένου ποσού των καταθέσεων που κατείχε η ΚΤΒ για το διάστημα από τις 30 Ιουνίου έως τις 4 Δεκεμβρίου 2014. Προς στήριξη του αιτήματος αυτού, η ΒΤ υποστηρίζει ότι η ΒΝΒ όφειλε, ως αρμόδια αρχή, να διαπιστώσει εντός της προθεσμίας του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19, ότι οι καταθέσεις αυτές είχαν καταστεί μη διαθέσιμες, κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής. Ισχυρίζεται δε ότι η παράλειψη της ΒΝΒ να προβεί στη διαπίστωση αυτή είχε ως αποτέλεσμα να καθυστερήσει μέχρι τις 4 Δεκεμβρίου 2014 η επιστροφή των εγγυημένων καταθέσεων από το FGVB. Κατά την ΒΤ, το ανακοινωθέν Τύπου της Επιτροπής, το οποίο μνημονεύεται στη σκέψη 39 της παρούσας απόφασης, καθώς και η αιτιολογική σκέψη 25 της σύστασης EBA/REC/2014/02, επιβεβαιώνουν τον παράνομο χαρακτήρα της αδράνειας της ΒΝΒ.
- 44 Με το δεύτερο αίτημα, η ΒΤ ζητεί από το αιτούν δικαστήριο να υποχρεώσει την ΒΝΒ να της καταβάλει το ποσό των 44 070,90 BGN (περίπου 22 500 ευρώ), το οποίο αντιστοιχεί στο ποσό που υπερβαίνει το ανώτατο όριο του εγγυημένου ποσού των καταθέσεων. Προς στήριξη του αιτήματος αυτού, η ΒΤ ισχυρίζεται, μεταξύ άλλων, ότι τα μέτρα ειδικής εποπτείας που έλαβε η ΒΝΒ εις βάρος της ΚΤΒ ήταν αδικαιολόγητα και δυσανάλογα προς την κατάσταση της τράπεζας αυτής στις 20 Ιουνίου 2014. Ισχυρίζεται ότι τα μέτρα αυτά συνιστούν επίσης παράβαση των άρθρων 63 έως 65 ΣΛΕΕ και δεν αποσκοπούσαν στην εξυγίανση της τράπεζας, η οποία είχε ανάγκη μόνον στήριξης ρευστότητας. Επικουρικώς, κατά την ΒΤ, οι ζημίες τις οποίες αφορά το δεύτερο αίτημα πρέπει να αποκατασταθούν με βάση την ευθύνη της ΒΝΒ λόγω παράνομης παράλειψης, συνιστάμενης στην άσκηση πλημμελούς εποπτείας, η οποία επιδείνωσε την κατάσταση της ΚΤΒ και η οποία διαπιστώθηκε, εξάλλου, από το Smetna palata (Ελεγκτικό Συνέδριο, Βουλγαρία) σε έκθεση που αφορούσε το διάστημα από την 1η Ιανουαρίου 2012 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2014.
- 45 Όσον αφορά το πρώτο αίτημα της αγωγής, το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι είναι ουσιώδες να προσδιοριστεί το καθεστώς ευθύνης που πρέπει να εφαρμοστεί στην υπό κρίση υπόθεση. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά ειδικότερα αν το δικαίωμα αποζημίωσης του καταθέτη, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφος 6, της οδηγίας 94/19, καλύπτει όλες τις ζημίες που προκύπτουν από την παράλειψη εμπρόθεσμης επιστροφής των καταθέσεων, συμπεριλαμβανομένων των ζημιών που απορρέουν από πλημμελή εποπτεία επί του πιστωτικού ιδρύματος στο οποίο διατηρούνται οι καταθέσεις, ή αν η έννοια αυτή αφορά μόνον το δικαίωμα για επιστροφή των εγγυημένων ποσών των καταθέσεων, δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1α, της οδηγίας αυτής.
- 46 Κατόπιν τούτων, το Administrativen sad Sofia-grad (διοικητικό πρωτοδικείο Σόφιας, Βουλγαρία) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Συνάγεται από τις βασικές αρχές του δικαίου της ΕΕ περί ισοδυναμίας και αποτελεσματικότητας ότι το εθνικό δικαστήριο υποχρεούται να χαρακτηρίσει αυτεπαγγέλτως ως αγωγή λόγω παραβάσεως των υποχρεώσεων που υπέχει κράτος μέλος από το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ μια αγωγή η οποία έχει ως αντικείμενο την εξωσυμβατική ευθύνη του κράτους μέλους για ζημίες που προκλήθηκαν από παραβίαση του δικαίου της Ένωσης εκ μέρους κάποιας αρχής του, εάν
- το δικόγραφο της αγωγής δεν αναφέρει ρητώς ως νομική βάση το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, πλην όμως από τους λόγους της αγωγής συνάγεται ότι ζητείται αποζημίωση για ζημίες που προέκυψαν λόγω παραβάσεως διατάξεων του δικαίου της Ένωσης,

- η αξίωση αποζημίωσης στηρίχθηκε σε εθνική διάταξη περί ευθύνης του Δημοσίου για ζημίες που προκαλούνται κατά την άσκηση διοικητικών δραστηριοτήτων, η οποία δεν απαιτεί υπαιτιότητα, προϋποθέτει δε τον παράνομο χαρακτήρα πράξεως, υλικής ενέργειας ή παραλείψεως δημόσιας αρχής ή υπαλλήλου κατά την ενάσκηση διοικητικής δραστηριότητας ή επ’ αφορμή αυτής, επελθούσα υλική ζημία ή ηθική βλάβη και ευθεία και άμεση αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της ζημίας και της παράνομης συμπεριφοράς της δημόσιας αρχής, και
 - σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους, το δικαστήριο οφείλει να προσδιορίζει αυτεπαγγέλτως τη νομική βάση της αγωγής λόγω ευθύνης του κράτους για τη δραστηριότητα των δικαστικών αρχών με βάση τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίχθηκε η αγωγή;
- 2) Έχει η αιτιολογική σκέψη 27 του κανονισμού [1093/2010] την έννοια ότι, υπό τις περιστάσεις της κύριας δίκης, σύσταση εκδοθείσα σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού, με την οποία διαπιστώνεται ότι η κεντρική τράπεζα κράτους μέλους παραβίασε το δίκαιο της Ένωσης όσον αφορά τις προθεσμίες για την καταβολή των εγγυημένων καταθέσεων στους καταθέτες του οικείου πιστωτικού ιδρύματος,
- παρέχει στους καταθέτες του εν λόγω πιστωτικού ιδρύματος δικαίωμα επικλήσεως της συστάσεως ενώπιον εθνικού δικαστηρίου προκειμένου να θεμελιώσουν αγωγή αποζημιώσεως ερειδόμενη στην ως άνω παραβίαση του ενωσιακού δικαίου, λαμβανομένων υπόψη, αφενός, της εξουσίας της [EAT] να διαπιστώνει παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης και, αφετέρου, του γεγονότος ότι οι καταθέτες δεν είναι ούτε δύνανται να είναι αποδέκτες της συστάσεως, από την οποία δεν απορρέουν άμεσες έννομες συνέπειες γι’ αυτούς;
 - είναι έγκυρη, όσον αφορά την προϋπόθεση ότι η παραβιασθείσα διάταξη πρέπει να περιέχει σαφείς και ανεπιφύλακτες υποχρεώσεις, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας [94/19], ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με τις αιτιολογικές σκέψεις 12 και 13 της οδηγίας αυτής, δεν περιέχει όλα τα στοιχεία που είναι αναγκαία για τη στοιχειοθέτηση σαφούς και ανεπιφύλακτης υποχρεώσεως των κρατών μελών και δεν απονέμει άμεσα δικαιώματα στους καταθέτες, καθώς επίσης και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η εν λόγω οδηγία προβλέπει ελάχιστη μόνον εναρμόνιση, η οποία δεν καλύπτει τα στοιχεία βάσει των οποίων διαπιστώνεται η μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων, και του ότι η σύσταση δεν θεμελιώθηκε σε άλλες σαφείς και ανεπιφύλακτες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης όσον αφορά τα στοιχεία αυτά, ήτοι μεταξύ άλλων, την εκτίμηση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων και την έλλειψη προοπτικής για καταβολή τους στο προσεχές μέλλον ή την ύπαρξη υποχρεώσεως για επιβολή μέτρων έγκαιρης παρεμβάσεως και για διατήρηση του πιστωτικού ιδρύματος σε λειτουργία;
 - λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου της, ήτοι της εγγυήσεως των καταθέσεων, και της εξουσίας της [EAT] να εκδίδει συστάσεις για το σύστημα εγγυήσεως των καταθέσεων σύμφωνα με το άρθρο 26, παράγραφος 2, του κανονισμού [1093/2010], ισχύει έναντι της εθνικής κεντρικής τράπεζας, η οποία ουδεμία σχέση έχει με το εθνικό σύστημα εγγυήσεως των καταθέσεων και δεν αποτελεί αρμόδια αρχή κατά την έννοια του άρθρου 4, σημείο 2, περίπτωση [iii], του εν λόγω κανονισμού;

- 3) Λαμβανομένου επίσης υπόψη του παρόντος σταδίου εξελίξεως της κρίσιμης στην κύρια δίκη νομοθεσίας της Ένωσης, συνάγεται από τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 12ης Οκτωβρίου 2004, Paul κ.λπ. (C-222/02, EU:C:2004:606, σκέψεις 38, 39, 43 και 49 έως 51), της 5ης Μαρτίου 1996, Brasserie du pêcheur και Factortame (C-46/93 και C-48/93, EU:C:1996:79, σκέψεις 42 και 51), της 15ης Ιουνίου 2000, Dorsch Consult κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (C-237/98 P, EU:C:2000:321, σκέψη 19), και της 2ας Δεκεμβρίου 1971, Zuckerfabrik Schöppenstedt κατά Συμβουλίου (5/71, EU:C:1971:116, σκέψη 11), ότι:
- α) οι διατάξεις της οδηγίας [94/19], και ιδίως το άρθρο 7, παράγραφος 6, αυτής, παρέχουν στους καταθέτες το δικαίωμα να προβάλλουν αξιώσεις αποζημίωσης έναντι κράτους μέλους λόγω πλημμελούς εποπτείας του πιστωτικού ιδρύματος το οποίο διαχειρίζεται τις καταθέσεις τους; Εν προκειμένω, περιορίζονται οι εν λόγω αξιώσεις στο ποσό των καταθέσεων ή επιδέχεται διασταλτική ερμηνεία ο όρος “δικαίωμα αποζημίωσης” που περιέχεται στην εν λόγω διάταξη;
 - β) τα μέτρα εποπτείας που λαμβάνονται από την κεντρική τράπεζα κράτους μέλους –όπως στην περίπτωση της κύριας δίκης– για την εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος, μεταξύ των οποίων η αναστολή πληρωμών, όπως προβλέπεται ειδικότερα στο άρθρο 2, έβδομη περίπτωση, της οδηγίας [2001/24], συνιστούν αδικαιολόγητη και δυσανάλογη προσβολή του δικαιώματος ιδιοκτησίας των καταθετών, η οποία εγείρει ζήτημα εξωσυμβατικής ευθύνης για ζημίες που προκαλούνται λόγω παραβάσεως του δικαίου της Ένωσης, καθόσον το δίκαιο του συγκεκριμένου κράτους μέλους προβλέπει, στο άρθρο 116, παράγραφος 5, [του νόμου περί πιστωτικών ιδρυμάτων], και στα άρθρα 4, παράγραφος 2, σημείο 1, και 94, παράγραφος 1, σημείο 4, [του νόμου περί τραπεζικών πτωχεύσεων], ότι κατά τον χρόνο εφαρμογής των μέτρων υπολογίζονται συμβατικοί τόκοι και ότι οι απαιτήσεις που υπερβαίνουν το εγγυημένο ποσό των καταθέσεων ικανοποιούνται στο πλαίσιο της κοινής πτωχευτικής διαδικασίας, καθώς και ότι είναι δυνατή η καταβολή τόκων;
 - γ) οι προβλεπόμενες από το εθνικό δίκαιο κράτους μέλους προϋποθέσεις για τη θεμελίωση εξωσυμβατικής ευθύνης για ζημίες προκληθείσες από πράξη ή παράλειψη της κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους κατά την ενάσκηση προληπτικής εποπτείας emπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 65, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, ΣΛΕΕ, δεν επιτρέπεται να αντιβαίνουν στις προϋποθέσεις και τις βασικές αρχές που διέπουν την εν λόγω ευθύνη κατά το δίκαιο της Ένωσης, και συγκεκριμένα στην αρχή της αυτοτέλειας της αγωγής αποζημίωσης έναντι της προσφυγής ακυρώσεως και της διαπιστώσεως περί του μη επιτρεπτού προϋποθέσεως του εθνικού δικαίου η οποία απαιτεί να έχει ακυρωθεί προηγουμένως η πράξη ή παράλειψη για την οποία ζητείται αποζημίωση, στην αρχή του μη επιτρεπτού προϋποθέσεως του εθνικού δικαίου κατά την οποία απαιτείται υπαιτιότητα των δημοσίων αρχών ή υπαλλήλων εξαιτίας της συμπεριφοράς των οποίων ζητείται η αποζημίωση, καθώς και στην προϋπόθεση ότι, επί αγωγής αποζημίωσης για υλική ζημία, ο ενάγων θα πρέπει να έχει υποστεί πραγματική και βέβαια ζημία κατά τον χρόνο ασκήσεως της αγωγής;
 - δ) βάσει της αρχής του δικαίου της Ένωσης περί αυτοτέλειας της αγωγής αποζημίωσης έναντι της προσφυγής ακυρώσεως, πρέπει να πληρούται η προϋπόθεση του παράνομου χαρακτήρα της εκάστοτε συμπεριφοράς της δημόσιας αρχής, η οποία ισοδυναμεί με την προϋπόθεση του εθνικού δικαίου κατά την οποία πρέπει να ακυρωθεί η πράξη ή παράλειψη εξαιτίας της οποίας ζητείται αποζημίωση, ήτοι τα μέτρα εξυγίανσεως πιστωτικού ιδρύματος, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της κύριας δίκης καθώς και του ότι:
 - τα εν λόγω μέτρα δεν απευθύνονται στην ενάγουσα, η οποία είναι καταθέτης σε πιστωτικό ίδρυμα, σύμφωνα δε με την εθνική νομοθεσία και νομολογία ο καταθέτης

δεν δύναται να αιτηθεί την ακύρωση των αποφάσεων με τις οποίες διατάχθηκαν τα εν λόγω μέτρα και οι οποίες έχουν καταστεί απρόσβλητες,

– στον επίμαχο τομέα, το δίκαιο της Ένωσης, ειδικότερα δε εν προκειμένω η οδηγία [2001/24], δεν επιβάλλει ρητώς στα κράτη μέλη να παρέχουν σε όλους τους πιστωτές τη δυνατότητα προσβολής του κύρους των μέτρων εποπτείας, προκειμένου να αναγνωριστεί η εγκυρότητα των μέτρων,

– το δίκαιο του κράτους μέλους δεν προβλέπει εξωσυμβατική ευθύνη για ζημίες οι οποίες προκλήθηκαν από σύννομη συμπεριφορά της δημόσιας αρχής ή των υπαλλήλων της;

ε) Αν ερμηνευτικώς κριθεί ότι, υπό τις περιστάσεις της κύριας δίκης, δεν ισχύει η προϋπόθεση του παρανόμου χαρακτήρα της εκάστοτε συμπεριφοράς της δημόσιας αρχής, εφαρμόζονται σε αγωγές αποζημιώσεως καταθετών πιστωτικού ιδρύματος λόγω πράξεων ή παραλείψεων της κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους, και ιδίως σε αγωγές με τις οποίες ζητείται η καταβολή τόκων λόγω μη εμπρόθεσμης επιστροφής εγγυημένων καταθέσεων, καθώς και του ποσού των καταθέσεων που υπερβαίνει το εγγυημένο ποσό, ως αποζημίωση λόγω παραβάσεως των άρθρων 63 έως 65 και 120 ΣΛΕΕ, του άρθρου 3 ΣΕΕ και του άρθρου 17 του [Χάρτη], οι αναγνωρισθείσες από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης προϋποθέσεις της εξωσυμβατικής ευθύνης για ζημίες

– οι οποίες προκλήθηκαν από σύννομη συμπεριφορά δημόσιας αρχής, και συγκεκριμένα οι τρεις σωρευτικές προϋποθέσεις της υπάρξεως πραγματικής ζημίας, της υπάρξεως αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της εν λόγω ζημίας και της αντίστοιχης συμπεριφοράς, καθώς και της υπάρξεως ασυνήθους και ειδικής ζημίας, ιδίως όταν πρόκειται για αγωγή για την καταβολή τόκων λόγω μη εμπρόθεσμης καταβολής των εγγυημένων καταθέσεων, ή

– στο πεδίο της οικονομικής πολιτικής, και ειδικότερα η προϋπόθεση [ότι η ευθύνη στοιχειοθετείται μόνο σε περίπτωση] “κατάφωρης παραβάσεως κανόνα δικαίου υπέρτερης τυπικής ισχύος ο οποίος προστατεύει τους ιδιώτες”, ιδίως όταν πρόκειται για αγωγή καταθέτη περί καταβολής, εν είδει αποζημιώσεως, ποσού καταθέσεων πέραν του εγγυημένου ποσού, επί της οποίας εφαρμόζεται η προβλεπόμενη από το εθνικό δίκαιο διαδικασία, λαμβανομένης υπόψη της ευρείας διακριτικής ευχέρειας που διαθέτουν τα κράτη όσον αφορά το άρθρο 65, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΣΛΕΕ και τη λήψη μέτρων σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας [2001/24/], και εφόσον οι περιστάσεις οι οποίες αφορούν το πιστωτικό ίδρυμα και τον προβάλλοντα την αξίωση αποζημιώσεως συνδέονται με ένα μόνο κράτος μέλος, πλην όμως για όλους τους καταθέτες ισχύουν οι ίδιες διατάξεις και η συνταγματική αρχή της ισότητας ενώπιον του νόμου;

4) Συνάγεται από την ερμηνεία του άρθρου 10, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με τα άρθρα 1, σημείο 3, περίπτωση i, και 7, παράγραφος 6, της οδηγίας [94/19], καθώς και από το σκεπτικό της αποφάσεως του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Vervloet κ.λπ. (C-76/15, EU:C:2016:975, σκέψεις 82 έως 84), ότι το πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω διατάξεων της οδηγίας καταλαμβάνει καταθέτες

– των οποίων οι καταθέσεις δεν ήταν επιστρεπτές βάσει διατάξεων του νόμου ή συμβατικών όρων κατά' το χρονικό διάστημα από την αναστολή των πληρωμών από το πιστωτικό ίδρυμα έως την ανάκληση της άδειας για τη διενέργεια τραπεζικών εργασιών, ο δε ενδιαφερόμενος καταθέτης δεν δήλωσε ότι ζητεί την επιστροφή των καταθέσεών του,

- οι οποίοι συνομολόγησαν ρήτρα που προβλέπει την καταβολή των καταθέσεων μέχρι του εγγυημένου ποσού κατά τη διαδικασία που ορίζει το δίκαιο του κράτους μέλους, και πιο συγκεκριμένα μετά την ανάκληση της άδειας του πιστωτικού ιδρύματος που διαχειρίζεται τις καταθέσεις, η προϋπόθεση δε αυτή πληρούται, και
- όταν, κατά το δίκαιο του κράτους μέλους, η εν λόγω ρήτρα της συμβάσεως καταθέσεως έχει ισχύ νόμου μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών;

Συνάγεται από τις διατάξεις της εν λόγω οδηγίας ή από άλλες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης ότι το εθνικό δικαστήριο δύναται να μην λάβει υπόψη μια τέτοια ρήτρα της συμβάσεως καταθέσεως και να μην εξετάσει την αγωγή καταθέτη για καταβολή τόκων λόγω μη εμπρόθεσμης καταβολής των εγγυημένων καταθέσεων σύμφωνα με τους όρους της σχετικής συμβάσεως, βάσει των προϋποθέσεων της εξωσυμβατικής ευθύνης για προκαλούμενες από παραβίαση του ενωσιακού δικαίου ζημίες και βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 6, της οδηγίας 94/19;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

- 47 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 18ης Σεπτεμβρίου 2018, η εξέταση της υπό κρίση υπόθεσης ανεστάλη μέχρι την έκδοση της απόφασης στην υπόθεση C-571/16. Μετά την έκδοση της απόφασης της 4ης Οκτωβρίου 2018, Kantarev (C-571/16, EU:C:2018:807), το Δικαστήριο ρώτησε το αιτούν δικαστήριο αν εμμένει στην κρινόμενη αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.
- 48 Με διάταξη της 9ης Νοεμβρίου 2018, το αιτούν δικαστήριο ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι εμμένει στην αίτησή του προδικαστικής αποφάσεως, επειδή η απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Kantarev (C-571/16, EU:C:2018:807), δεν απάντησε σε όλα τα ζητήματα που τίθενται στην υπό κρίση υπόθεση.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχείο α'

- 49 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο α', το οποίο πρέπει να εξεταστεί πρώτο, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 7, παράγραφος 6, της οδηγίας 94/19 έχει την έννοια ότι το δικαίωμα αποζημίωσης του καταθέτη το οποίο προβλέπεται από τη διάταξη αυτή καλύπτει μόνον την επιστροφή, μέσω του συστήματος εγγύησης των καταθέσεων, των μη διαθέσιμων καταθέσεων του καταθέτη αυτού μέχρι του ποσού που καθορίζεται με το άρθρο 7, παράγραφος 1α, της οδηγίας αυτής, ή αν ο εν λόγω καταθέτης μπορεί επίσης να θεμελιώσει στο άρθρο 7, παράγραφος 6, της οδηγίας αυτής δικαίωμα αποκατάστασης της ζημίας που υπέστη από την καθυστερημένη επιστροφή του εγγυημένου ποσού του συνόλου των καταθέσεων του ή από την πλημμελή εποπτεία, εκ μέρους των αρμόδιων εθνικών αρχών, επί του πιστωτικού ιδρύματος του οποίου οι καταθέσεις κατέστησαν μη διαθέσιμες.
- 50 Διαπιστώνεται εκ προοιμίου ότι το γράμμα του άρθρου 7, παράγραφος 6, της οδηγίας 94/19, το οποίο επιβάλλει στα κράτη μέλη να μεριμνούν ώστε «ο έχων δικαίωμα αποζημίωσης καταθέτης» να δικαιούται να στραφεί κατά του συστήματος εγγύησης των καταθέσεων, δεν παρέχει αυτό

καθεαυτό απάντηση στο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου και ότι, ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο να ληφθούν επίσης υπόψη τόσο το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η διάταξη αυτή όσο και οι σκοποί που επιδιώκει η εν λόγω οδηγία.

- 51 Σκοπός της οδηγίας 94/19 είναι η θέσπιση συστήματος προστασίας των καταθετών σε περίπτωση που καταστούν μη διαθέσιμες οι καταθέσεις τους σε πιστωτικό ίδρυμα που μετέχει σε σύστημα εγγύησης καταθέσεων (απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2004, Paul κ.λπ., C-222/02, EU:C:2004:606, σκέψη 26). Συγχρόνως, όπως εκτίθεται στην πρώτη και την τέταρτη αιτιολογική της σκέψη, η οδηγία αυτή επιδιώκει την ενίσχυση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος, αποτρέποντας φαινόμενα γενικευμένης απόσυρσης των καταθέσεων, όχι μόνον από πιστωτικό ίδρυμα που ενδεχομένως αντιμετωπίζει δυσχέρειες, αλλά και από υγιή πιστωτικά ιδρύματα, κατόπιν απώλειας της εμπιστοσύνης των καταθετών στη σταθερότητα του συστήματος αυτού (απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Kantarev κ.λπ., C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψη 56 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Εντούτοις, η οδηγία 94/19 προβαίνει, όπως προκύπτει ιδίως από την όγδοη αιτιολογική σκέψη της, σε ελάχιστη μόνον εναρμόνιση όσον αφορά την εγγύηση των καταθέσεων (πρβλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Vervloet κ.λπ., C-76/15, EU:C:2016:975, σκέψη 82).
- 52 Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 3 της οδηγίας 94/19 υποχρεώνει τα κράτη μέλη να φροντίζουν για τη σύσταση και την επίσημη αναγνώριση στο έδαφός τους ενός ή περισσοτέρων συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων και προβλέπει την υποχρέωση των αρμόδιων αρχών που έχουν χορηγήσει άδεια στα πιστωτικά ιδρύματα να μεριμνούν, σε συνεργασία με το σύστημα εγγύησης των καταθέσεων, ώστε τα εν λόγω πιστωτικά ιδρύματα να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις που υπέχουν ως μέλη του συστήματος αυτού. Πρέπει να εξασφαλίζεται στους καταθέτες ότι το πιστωτικό ίδρυμα στο οποίο καταθέτουν τα χρήματά τους ανήκει σε σύστημα εγγύησης των καταθέσεων, ούτως ώστε να διασφαλίζεται το δικαίωμά τους να λάβουν αποζημίωση σε περίπτωση μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων αυτών, σύμφωνα με τους κανόνες που προβλέπονται ιδίως στο άρθρο 7 της εν λόγω οδηγίας (πρβλ. απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2004, Paul κ.λπ., C-222/02, EU:C:2004:606, σκέψεις 27 έως 29).
- 53 Σε μια τέτοια περίπτωση, δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1α, της οδηγίας 94/19, τα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων πρέπει να εξασφαλίζουν ένα ελάχιστο επίπεδο κάλυψης, ύψους 100 000 ευρώ για κάθε καταθέτη, εφόσον οι επίμαχες καταθέσεις δεν εξαιρούνται από την εγγύηση βάσει του άρθρου 2 της οδηγίας αυτής και δεν αποκλείονται από την εγγύηση ούτε καλύπτονται από χαμηλότερη εγγύηση στο οικείο κράτος μέλος, σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας.
- 54 Εξάλλου, κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 94/19, τα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων πρέπει να είναι σε θέση να καταβάλλουν τις δεόντως αποδεδειγμένες απαιτήσεις καταθετών οι οποίες αφορούν μη διαθέσιμες καταθέσεις, εντός είκοσι εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία οι αρμόδιες αρχές προέβησαν στη διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 3, της οδηγίας αυτής.
- 55 Επομένως, από τους σκοπούς που επιδιώκει η οδηγία 94/19 και από το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 7, παράγραφος 6, αυτής προκύπτει ότι το προβλεπόμενο στη διάταξη αυτή «δικαίωμα αποζημίωσης», του οποίου το ύψος καθορίζεται στο άρθρο 7, παράγραφος 1α, και του οποίου οι λεπτομέρειες εφαρμογής διευκρινίζονται στο άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, αφορά μόνον την επιστροφή, μέσω του συστήματος εγγύησης των καταθέσεων, των

δεόντως αποδεδειγμένων απαιτήσεων των καταθετών, όταν οι αρμόδιες αρχές διαπιστώσουν, σύμφωνα με το άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19, τη μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων του οικείου πιστωτικού ιδρύματος.

- 56 Αυτή η στενή ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 6, της οδηγίας 94/19 ενισχύεται από την εικοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη αυτής, η οποία διευκρινίζει ότι η οδηγία αυτή δεν μπορεί να προβλέπει ευθύνη των κρατών μελών ή των αρμόδιων αρχών τους έναντι των καταθετών, εφόσον έχουν μεριμνήσει για τη θέσπιση ή την επίσημη αναγνώριση ενός ή περισσότερων συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων ή των ίδιων των πιστωτικών ιδρυμάτων, ώστε να εξασφαλίζεται η αποζημίωση ή η προστασία των καταθετών υπό τους όρους που προβλέπονται στην εν λόγω οδηγία.
- 57 Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο διευκρίνισε με την απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2004, Paul κ.λπ. (C-222/02, EU:C:2004:606, σκέψεις 50 και 51), ότι, εφόσον διασφαλίζεται η αποζημίωση των καταθετών σε περίπτωση που οι καταθέσεις τους καταστούν μη διαθέσιμες, η οδηγία 94/19 δεν παρέχει στους καταθέτες δικαιώματα ικανά να θεμελιώσουν ευθύνη του Δημοσίου βάσει του δικαίου της Ένωσης, σε περίπτωση που οι καταθέσεις τους καταστούν μη διαθέσιμες λόγω πλημμελούς άσκησης της εποπτείας εκ μέρους των αρμόδιων εθνικών αρχών.
- 58 Το γεγονός, το οποίο επισήμανε η ενάγουσα της κύριας δίκης, ότι το πιστωτικό ίδρυμα το οποίο αφορούσε η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η μνημονευθείσα στην προηγούμενη σκέψη απόφαση δεν συμμετείχε στο σύστημα εγγύησης των καταθέσεων, σε αντίθεση με το επίμαχο στην υπό κρίση υπόθεση πιστωτικό ίδρυμα, δεν μπορεί να δικαιολογήσει διαφορετική εκτίμηση.
- 59 Εξάλλου, όπως έχει ήδη επισημάνει το Δικαστήριο, δεν μπορεί να αποκλειστεί τυχόν υπονόμηση της πρακτικής αποτελεσματικότητας της εγγύησης των καταθέσεων που επιβάλλει η οδηγία 94/19 σε περίπτωση που τα εθνικά συστήματα εγγύησης επιβαρυνθούν με κινδύνους οι οποίοι δεν σχετίζονται άμεσα με τον σκοπό του συστήματος αυτού, όπως είναι εκείνοι που συνδέονται με την πλημμελή εποπτεία επί των πιστωτικών ιδρυμάτων εκ μέρους των αρμόδιων αρχών. Πράγματι, όσο μεγαλύτεροι είναι οι κίνδυνοι για τους οποίους πρέπει να παρασχεθεί εγγύηση, τόσο περισσότερο αμβλύνεται η εγγύηση των καταθέσεων και τόσο λιγότερο μπορεί το σύστημα εγγύησης των καταθέσεων να συμβάλει, με ίδια μέσα, στην εκπλήρωση του διττού σκοπού της οδηγίας 94/19, όπως αυτός υπενθυμίζεται στη σκέψη 51 της παρούσας απόφασης (πρβλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Vervloet κ.λπ., C-76/15, EU:C:2016:975, σκέψη 84).
- 60 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο α', πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 7, παράγραφος 6, της οδηγίας 94/19 έχει την έννοια ότι το δικαίωμα αποζημίωσης του καταθέτη το οποίο προβλέπεται από τη διάταξη αυτή καλύπτει μόνον την επιστροφή, μέσω του συστήματος εγγύησης των καταθέσεων, των μη διαθέσιμων καταθέσεων του καταθέτη αυτού, μέχρι του ποσού που καθορίζεται στο άρθρο 7, παράγραφος 1α, της εν λόγω οδηγίας, αφού διαπιστωθεί από την αρμόδια εθνική αρχή η μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων που διατηρούνται στο οικείο πιστωτικό ίδρυμα, σύμφωνα με το άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας αυτής, με αποτέλεσμα ο καταθέτης να μην μπορεί να θεμελιώσει στο άρθρο 7, παράγραφος 6, της ίδιας οδηγίας δικαίωμα να ζητήσει την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη από την καθυστερημένη επιστροφή του εγγυημένου ποσού του συνόλου των καταθέσεων του ή από την πλημμελή εποπτεία, εκ μέρους των αρμόδιων εθνικών αρχών, επί του πιστωτικού ιδρύματος του οποίου οι καταθέσεις κατέστησαν μη διαθέσιμες.

Επί του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος

- 61 Με το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν οι συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, του άρθρου 7, παράγραφος 6, και του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 94/19 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση ή συμβατική ρήτρα βάσει της οποίας η κατάθεση σε πιστωτικό ίδρυμα του οποίου οι πληρωμές ανεστάλησαν καθίσταται απαιτητή μόνον αφού ανακληθεί από την αρμόδια αρχή η τραπεζική άδεια του ιδρύματος αυτού και υπό την προϋπόθεση ότι ο καταθέτης έχει ζητήσει ρητώς την επιστροφή της κατάθεσης αυτής. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν οι εν λόγω διατάξεις ή άλλες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης του επιβάλλουν να μην εφαρμόσει την εν λόγω εθνική ρύθμιση ή συμβατική ρήτρα, προκειμένου να αποφανθεί επί αγωγής αποζημίωσης για τη ζημία που φέρεται να προκλήθηκε από την επιστροφή του εγγυημένου ποσού τέτοιας κατάθεσης μετά την παρέλευση της προβλεπόμενης από την οδηγία αυτή προθεσμίας.
- 62 Υπενθυμίζεται, πρώτον, ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19, η έννοια της «μη διαθέσιμης κατάθεσης», κατά την οδηγία αυτή, αναφέρεται στην «κατάθεση που οφείλεται, είναι ληξιπρόθεσμη και δεν έχει καταβληθεί από πιστωτικό ίδρυμα βάσει των ισχυόντων νόμιμων και συμβατικών όρων», όταν οι αρμόδιες αρχές έχουν διαπιστώσει, το αργότερο εντός πέντε εργάσιμων ημερών αφότου αποδείχθηκε για πρώτη φορά ότι το πιστωτικό ίδρυμα δεν έχει επιστρέψει τις ληξιπρόθεσμες και απαιτητές καταθέσεις, ότι, για λόγους που έχουν άμεση σχέση με την οικονομική του κατάσταση, «το οικείο πιστωτικό ίδρυμα δεν φαίνεται προς το παρόν ικανό να επιστρέψει την κατάθεση, [...] και δεν προβλέπεται ότι θα καταστεί ικανό στο προσεχές μέλλον».
- 63 Όπως προκύπτει ρητώς από το γράμμα του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 94/19, αναγκαία και ικανή προϋπόθεση για τη διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας μιας ληξιπρόθεσμης και απαιτητής κατάθεσης είναι το γεγονός ότι, κατά τη γνώμη της αρμόδιας αρχής, ένα πιστωτικό ίδρυμα δεν φαίνεται προς το παρόν ικανό να επιστρέψει την κατάθεση, για λόγους που έχουν άμεση σχέση με την οικονομική του κατάσταση, και δεν προβλέπεται ότι θα καταστεί ικανό στο προσεχές μέλλον (απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Kantarev, C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψη 49). Εξάλλου, η μέγιστη προθεσμία των πέντε ημερών που τάσσεται στην αρμόδια αρχή για την εκπλήρωση της ανεπιφύλακτης και αρκούντως σαφούς υποχρέωσής της να προβεί στη διαπίστωση αυτή αποτελεί, κατά το γράμμα του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας αυτής, αποκλειστική προθεσμία, χωρίς να προβλέπεται παρέκκλιση από αυτή σε καμία άλλη διάταξη της εν λόγω οδηγίας (πρβλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Kantarev, C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψεις 60 και 100). Επομένως, από το γράμμα του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19 προκύπτει ότι το άρθρο αυτό θεσπίζει ανεπιφύλακτη και αρκούντως σαφή υποχρέωση που παρέχει δικαιώματα στους ιδιώτες και ότι, ως εκ τούτου, προβλέπει κανόνα αμέσου αποτελέσματος (πρβλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Kantarev, C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψεις 98 έως 104).
- 64 Δεύτερον, στο σύστημα της οδηγίας 94/19, αφενός, η διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων ενός πιστωτικού ιδρύματος, η οποία κινεί τη διαδικασία που καταλήγει στην παρέμβαση των εθνικών συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων, αποτελεί προϋπόθεση για την επιστροφή του εγγυημένου ποσού των καταθέσεων αυτών από τα εν λόγω συστήματα, σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας αυτής. Αφετέρου, η ως άνω διαπίστωση αποτελεί, δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, το χρονικό σημείο ενάρξεως της προθεσμίας εντός της οποίας πρέπει να πραγματοποιηθεί η εν λόγω επιστροφή, ήτοι είκοσι εργάσιμες ημέρες (πρβλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Kantarev, C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψη 72).

- 65 Δεδομένου ότι η διαπίστωση αυτή συνδέεται με την αντικειμενική οικονομική κατάσταση του πιστωτικού ιδρύματος και αφορά εν γένει το σύνολο των καταθέσεων που διατηρούνται στο ίδρυμα αυτό και όχι καθεμία από αυτές, αρκεί η διαπίστωση ότι το εν λόγω πιστωτικό ίδρυμα δεν επέστρεψε ορισμένες καταθέσεις και ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19, προκειμένου να διαπιστωθεί η μη διαθεσιμότητα όλων των καταθέσεων που διατηρούνται στο ίδιο αυτό ίδρυμα (πρβλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Kantarev, C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψη 82), συμπεριλαμβανομένων εκείνων οι οποίες, κατά την ημερομηνία της διαπίστωσης αυτής, δεν ήταν ληξιπρόθεσμες και απαιτητές βάσει των ισχυόντων νόμιμων και συμβατικών όρων και, επομένως, δεν έπρεπε να επιστραφούν από το πιστωτικό ίδρυμα.
- 66 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 71 των προτάσεών του, ακόμη και αν μια κατάθεση που δεν κατέστη ληξιπρόθεσμη και απαιτητή, σύμφωνα με τους ισχύοντες νομικούς και συμβατικούς όρους, δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για την εκ μέρους της αρμόδιας αρχής διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων, κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19, η κατάθεση αυτή πρέπει, αντιθέτως, να χαρακτηριστεί ως επιστρεπτέα κατάθεση, βάσει της ίδιας διάταξης, από τη στιγμή που η αρμόδια αρχή έχει διαπιστώσει τη μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων που διατηρούνται στο οικείο πιστωτικό ίδρυμα.
- 67 Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από τον διττό σκοπό που επιδιώκει η οδηγία 94/19, όπως υπενθυμίζεται στη σκέψη 51 της παρούσας απόφασης. Πράγματι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 58 των προτάσεών του, αν οι καταθέσεις που δεν είναι ληξιπρόθεσμες και απαιτητές κατά το χρονικό σημείο κατά το οποίο η αρμόδια αρχή διαπιστώνει, σύμφωνα με το άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας αυτής, τη μη διαθεσιμότητα ορισμένων από τις καταθέσεις που διατηρούνται σε ένα πιστωτικό ίδρυμα, δεν καλύπτονταν από την εγγύηση των καταθέσεων, όπως προβλέπεται από την εν λόγω οδηγία, οι οικείοι καταθέτες θα διέτρεχαν τον κίνδυνο να μην ανακτήσουν μελλοντικά τις καταθέσεις τους και θα δοκιμαζόταν η σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος λόγω απώλειας της εμπιστοσύνης του κοινού στην εγγύηση των καταθέσεών του.
- 68 Υπό τις συνθήκες αυτές, από το γεγονός ότι ένα σύστημα εγγύησης των καταθέσεων επέστρεψε σε καταθέτη ποσά τα οποία αντιστοιχούσαν σε καταθέσεις που δεν είχαν ακόμη καταστεί ληξιπρόθεσμες και απαιτητές, κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 3, της οδηγίας 94/19, δεν μπορεί να συναχθεί ότι το σύστημα αυτό παρεξέκλινε από την υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής.
- 69 Επομένως, το άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19, σε συνδυασμό με το άρθρο 7, παράγραφος 6, και το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, έχει την έννοια ότι ο δικαιούχος κατάθεσης η οποία δεν είναι ούτε ληξιπρόθεσμη ούτε απαιτητή, βάσει των ισχυουσών νόμιμων και συμβατικών προϋποθέσεων, μπορεί να προβάλει το δικαίωμά του για επιστροφή του εγγυημένου ποσού της κατάθεσης αυτής, αφού η αρμόδια αρχή διαπιστώσει ότι οι καταθέσεις που διατηρούνται στο οικείο πιστωτικό ίδρυμα δεν είναι διαθέσιμες.
- 70 Τρίτον, δεδομένου ότι η σχετική εκτίμηση διεξάγεται αποκλειστικά βάσει των προϋποθέσεων του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19, όπως αυτές υπενθυμίζονται στη σκέψη 62 της παρούσας απόφασης, η διαπίστωση ότι οι καταθέσεις ενός πιστωτικού ιδρύματος δεν είναι διαθέσιμες δεν μπορεί να εξαρτάται ούτε από την ανάκληση της τραπεζικής αδείας του οικείου πιστωτικού ιδρύματος ούτε από την προϋπόθεση ότι ο δικαιούχος της καταθέσεως αυτής έχει προηγουμένως υποβάλει στο οικείο πιστωτικό ίδρυμα αίτημα αναλήψεως των κεφαλαίων του

από το ίδρυμα αυτό, το οποίο δεν τελεσφόρησε (πρβλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, *Kantarev*, C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψεις 69 και 87, καθώς και σημεία 1 και 3 του διατακτικού). Επομένως, οι διατάξεις αυτές της οδηγίας 94/19 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία επιβάλλει τέτοιες απαιτήσεις ή επιτρέπει να προβλέπονται οι απαιτήσεις αυτές από συμβατικές ρήτρες.

- 71 Στο πλαίσιο αυτό, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, σε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες προκύπτει ότι οι διατάξεις μιας οδηγίας είναι, από άποψη περιεχομένου, ανεπιφύλακτες και αρκούντως ακριβείς, οι ιδιώτες δικαιούνται να τις προβάλλουν ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου έναντι του κράτους, είτε όταν το κράτος δεν έχει μεταφέρει εμπροθέσμως μια οδηγία στο εσωτερικό του δίκαιο είτε όταν έχει προβεί σε πλημμελή μεταφορά της. Οι ιδιώτες μπορούν να επικαλούνται τις ανεπιφύλακτες και αρκούντως ακριβείς διατάξεις των οδηγιών όχι μόνον έναντι του κράτους μέλους και του συνόλου των οργάνων της δημόσιας διοικήσεώς του, αλλά και έναντι οργανισμών ή φορέων που διακρίνονται από τους ιδιώτες και πρέπει να εξομοιώνονται με το κράτος, είτε διότι είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που αποτελούν μέρος του κράτους με την ευρεία έννοια είτε διότι υπόκεινται στην εποπτεία ή τον έλεγχο δημόσιας αρχής, ή ακόμη διότι τους έχει ανατεθεί από την αρχή αυτή η εκτέλεση αποστολής δημοσίου συμφέροντος και, για τον λόγο αυτόν, τους έχουν παρασχεθεί εξαιρετικές εξουσίες (πρβλ. αποφάσεις της 10ης Οκτωβρίου 2017, *Farrell*, C-413/15, EU:C:2017:745, σκέψεις 32 έως 34, και της 22ας Μαρτίου 2018, *Anisimovienė κ.λπ.*, C-688/15 και C-109/16, EU:C:2018:209, σκέψη 109).
- 72 Εξάλλου, κάθε εθνικός δικαστής, επιλαμβανόμενος υποθέσεως στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του, έχει την υποχρέωση να αφήνει αυτεπαγγέλτως ανεφάρμοστη κάθε εθνική διάταξη που αντιβαίνει σε διάταξη του δικαίου της Ένωσης και έχει άμεσο αποτέλεσμα στη διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί ο εν λόγω δικαστής, χωρίς να υποχρεούται να ζητήσει ή να αναμείνει την προηγούμενη εξαφάνισή της διά της νομοθετικής οδού ή με οποιαδήποτε άλλη συνταγματική διαδικασία [πρβλ. αποφάσεις της 4ης Δεκεμβρίου 2018, *Minister for Justice and Equality και Commissioner of An Garda Síochána*, C-378/17, EU:C:2018:979, σκέψη 35, και της 19ης Νοεμβρίου 2019, *A. K. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου)*, C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψεις 160 και 161 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 73 Ως εκ τούτου, επειδή το άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19 έχει άμεσο αποτέλεσμα, όπως υπενθυμίζεται στη σκέψη 63 της παρούσας απόφασης, το εθνικό δικαστήριο που επιλαμβάνεται αγωγής ασκηθείσας από τον δικαιούχο μη διαθέσιμης κατάθεσης, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, με αίτημα την αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε από την εκπρόθεσμη επιστροφή του εγγυημένου ποσού της εν λόγω κατάθεσης, οφείλει, σύμφωνα με την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, να αποστεί από την εφαρμογή διάταξης του εθνικού δικαίου η οποία εξαρτά την επιστροφή του ποσού αυτού από τις προϋποθέσεις που μνημονεύονται στη σκέψη 70 της παρούσας απόφασης.
- 74 Στο πλαίσιο μιας τέτοιας αγωγής, ο εθνικός δικαστής δεν μπορεί πλέον να λάβει υπόψη συμβατική ρήτρα η οποία απλώς αντανakλά διάταξη του εθνικού δικαίου αντίθετη προς το άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19. Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 69 των προτάσεών του, οσάκις εσωτερικός κανόνας ο οποίος δεν συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης ενσωματώνεται στο περιεχόμενο συμβατικής ρήτρας, το εθνικό δικαστήριο δύναται να επεκτείνει στην εν λόγω ρήτρα τις συνέπειες που είναι συμφυείς με τη μη συμβατότητα της διάταξης προς το δίκαιο της Ένωσης.

- 75 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, του άρθρου 7, παράγραφος 6, και του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 94/19 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση ή συμβατική ρήτρα βάσει της οποίας η κατάθεση σε πιστωτικό ίδρυμα του οποίου οι πληρωμές ανεστάλησαν καθίσταται απαιτητή μόνον αφού ανακληθεί από την αρμόδια αρχή η τραπεζική άδεια του ιδρύματος αυτού και υπό την προϋπόθεση ότι ο καταθέτης έχει ζητήσει ρητώς την επιστροφή της κατάθεσης αυτής. Σύμφωνα με την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, κάθε εθνικό δικαστήριο που επιλαμβάνεται αγωγής αποζημίωσης για τη ζημία που φέρεται να προκλήθηκε από την επιστροφή του εγγυημένου ποσού τέτοιας κατάθεσης μετά την παρέλευση της προθεσμίας του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής υποχρεούται να μην εφαρμόσει την εν λόγω εθνική ρύθμιση ή συμβατική ρήτρα, προκειμένου να αποφανθεί επί της αγωγής αυτής.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

- 76 Με το πρώτο σκέλος του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 17, παράγραφος 3, του κανονισμού 1093/2010, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 27 του κανονισμού αυτού, έχει την έννοια ότι μια σύσταση της EAT, όπως η σύσταση EBA/REC/2014/02, η οποία έχει εκδοθεί βάσει της διάταξης αυτής και με την οποία διαπιστώνεται παράβαση του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19, μπορεί να προβληθεί από καταθέτη προς στήριξη αγωγής αποζημίωσης για ζημία που προκλήθηκε από την εν λόγω παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, καίτοι ο εν λόγω καταθέτης δεν είναι αποδέκτης της σύστασης αυτής.
- 77 Με το δεύτερο σκέλος του ερωτήματος αυτού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η σύσταση EBA/REC/2014/02 είναι έγκυρη, καθόσον, αφενός, διαπιστώνει παράβαση διάταξης του δικαίου της Ένωσης η οποία, κατά το αιτούν δικαστήριο, δεν ορίζει σαφή και ανεπιφύλακτη υποχρέωση, κατά την έννοια της αιτιολογικής σκέψης 27 του κανονισμού αυτού, και, αφετέρου, απευθύνεται στην BNB η οποία, κατά το αιτούν δικαστήριο πάντοτε, δεν έχει σχέση με το εθνικό σύστημα εγγύησης των καταθέσεων και δεν είναι αρμόδια αρχή, υπό την έννοια του άρθρου 4, σημείο 2, σημείο iii, του κανονισμού 1093/2010.

Επί της ερμηνείας του άρθρου 17, παράγραφος 3, του κανονισμού 1093/2010

- 78 Το άρθρο 17 του κανονισμού 1093/2010 προβλέπει, στην παράγραφο 3, πρώτο εδάφιο, ότι η EAT μπορεί, το αργότερο εντός διμήνου από την κίνηση της έρευνας που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του άρθρου αυτού, να απευθύνει στην οικεία αρμόδια αρχή σύσταση όπου ορίζεται η ενέργεια που απαιτείται για τη συμμόρφωση με το δίκαιο της Ένωσης. Η σύσταση αυτή εκδίδεται κατόπιν έρευνας που διεξάγει η EAT σε περίπτωση στην οποία προσάπτεται στις εθνικές αρχές ότι, κατά την άσκηση των εποπτικών πρακτικών τους, δεν εφάρμοσαν ή εφάρμοσαν εσφαλμένως ή ανεπαρκώς το δίκαιο της Ένωσης και ιδίως τις πράξεις που μνημονεύονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού, στις οποίες περιλαμβάνεται και η οδηγία 94/19.
- 79 Όπως υπενθύμισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 76 των προτάσεών του, οι συστάσεις της EAT που εκδίδονται βάσει του άρθρου 17, παράγραφος 3, του κανονισμού 1093/2010 εμπίπτουν στην κατηγορία των πράξεων της Ένωσης που προβλέπεται στο άρθρο 288, πέμπτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, το οποίο εξοπλίζει τα θεσμικά όργανα που είναι εξουσιοδοτημένα να εκδίδουν τέτοιες πράξεις με ένα

μέσο προτροπής και πειθούς διαφορετικό από την εξουσία τους να εκδίδουν πράξεις δεσμευτικής ισχύος (πρβλ. απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 2018, Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-16/16 P, EU:C:2018:79, σκέψη 26).

- 80 Ωστόσο, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, έστω και αν οι συστάσεις δεν αποσκοπούν στην παραγωγή δεσμευτικών έννομων αποτελεσμάτων, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να τις λαμβάνουν υπόψη τους, κατά την επίλυση των διαφορών των οποίων έχουν επιληφθεί, ιδίως όταν οι συστάσεις αυτές αποσκοπούν στη συμπλήρωση διατάξεων δεσμευτικού χαρακτήρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρβλ. αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 1989, Grimaldi, C-322/88, EU:C:1989:646, σκέψη 18, της 11ης Σεπτεμβρίου 2003, Altair Chimica, C-207/01, EU:C:2003:451, σκέψη 41, και της 15ης Σεπτεμβρίου 2016, Koninklijke KPN κ.λπ., C-28/15, EU:C:2016:692, σκέψη 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 81 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο σκέλος του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 17, παράγραφος 3, του κανονισμού 1093/2010, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 27 του κανονισμού αυτού, έχει την έννοια ότι τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να λαμβάνουν υπόψη σύσταση της ΕΑΤ που έχει εκδοθεί βάσει της διάταξης αυτής, προκειμένου να επιλύσουν τη διαφορά της οποίας έχουν επιληφθεί, ιδίως στο πλαίσιο αγωγής με αίτημα την αναγνώριση της ευθύνης κράτους μέλους για ζημίες προκληθείσες σε ιδιώτη λόγω μη εφαρμογής ή λόγω εσφαλμένης ή ανεπαρκούς εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, η οποία οδήγησε σε διαδικασία έρευνας που κατέληξε στην έκδοση της σύστασης αυτής. Οι ιδιώτες οι οποίοι έχουν ζημιωθεί από τη διαπιστούμενη με τη σύσταση αυτή παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, ακόμη και αν δεν είναι οι αποδέκτες της, πρέπει να μπορούν να στηριχθούν στη σύσταση αυτή προκειμένου να επιτύχουν, ενώπιον των αρμόδιων εθνικών δικαστηρίων, τη διαπίστωση της ευθύνης του οικείου κράτους μέλους λόγω της παραβίασης αυτής του δικαίου της Ένωσης.

Επί του κύρους της σύστασης EBA/REC/2014/02

- 82 Επισημαίνεται εκ προοιμίου ότι, καίτοι το άρθρο 263 ΣΛΕΕ αποκλείει τον έλεγχο του Δικαστηρίου επί των πράξεων που έχουν χαρακτήρα συστάσεως στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως, από το άρθρο 19, παράγραφος 3, στοιχείο β', ΣΕΕ και από το άρθρο 267, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β', ΣΛΕΕ προκύπτει ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαιίνεται προδικαστικώς επί της ερμηνείας και του κύρους των πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης χωρίς καμιά εξαίρεση [πρβλ. αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 1989, Grimaldi, C-322/88, EU:C:1989:646, σκέψη 8, της 13ης Ιουνίου 2017, Florescu κ.λπ., C-258/14, EU:C:2017:448, σκέψη 71, της 20ής Φεβρουαρίου 2018, Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-16/16 P, EU:C:2018:79, σκέψη 44, και της 14ης Μαΐου 2019, Μ κ.λπ. (Ανάκληση του καθεστώτος πρόσφυγα), C-391/16, C-77/17 και C-78/17, EU:C:2019:403, σκέψη 71 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 83 Επομένως, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφανθεί προδικαστικώς επί του κύρους της σύστασης EBA/REC/2014/02, με την οποία η ΕΑΤ ζήτησε από την BNB και το FGVB να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για τη συμμόρφωσή τους προς την οδηγία 94/19, και ιδίως για την παύση της παράβασης του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας αυτής.
- 84 Κατά το αιτούν δικαστήριο, δεδομένου η διάταξη αυτή, κατ' αντίθεση προς την αιτιολογική σκέψη 27 του κανονισμού 1093/2010, δεν ορίζει σαφείς και ανεπιφύλακτες υποχρεώσεις για τα κράτη μέλη, ούτε δημιουργεί άμεσα δικαιώματα για τους καταθέτες, δεν μπορούσε να θεωρηθεί, με τη σύσταση EBA/REC/2014/02, ότι συνέτρεχε παράβαση της εν λόγω διάταξης.

- 85 Συναφώς, επισημαίνεται εκ προοιμίου ότι η οδηγία 94/19 περιλαμβάνεται στις πράξεις της Ένωσης στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 1093/2010 και ότι, ως εκ τούτου, σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 1 και παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού αυτού, η ΕΑΤ μπορεί να διερευνά την προβαλλόμενη μη εφαρμογή ή την εσφαλμένη ή ανεπαρκή εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας αυτής από την αρμόδια αρχή.
- 86 Εξάλλου, όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 63 της παρούσας απόφασης, το άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19, εκτός του ότι έχει άμεσο αποτέλεσμα και συνιστά κανόνα δικαίου που αποσκοπεί στην απονομή δικαιωμάτων βάσει των οποίων οι καταθέτες μπορούν να ασκούν αγωγή προς αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε από την εκπρόθεσμη επιστροφή των καταθέσεων τους κατά παράβαση της διάταξης αυτής, επιβάλλει στην αρμόδια αρχή ανεπιφύλακτη και αρκούντως σαφή υποχρέωση, κατά την έννοια του άρθρου 4, σημείο 2, σημείο iii, του κανονισμού 1093/2010.
- 87 Υπό τις συνθήκες αυτές, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 116 των προτάσεών του, είναι αβάσιμες οι αμφιβολίες του αιτούντος δικαστηρίου ως προς το κύρος της σύστασης EBA/REC/2014/02, για τον λόγο ότι το άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19 δεν προβλέπει σαφείς και ανεπιφύλακτες υποχρεώσεις.
- 88 Πρέπει να προστεθεί ότι η αιτιολογική σκέψη 27 του κανονισμού 1093/2010, καθόσον αναφέρει ότι ο μηχανισμός του άρθρου 17 του κανονισμού αυτού «θα πρέπει να εφαρμόζεται σε τομείς για τους οποίους το ενωσιακό δίκαιο ορίζει σαφείς και ανεπιφύλακτες υποχρεώσεις», δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εξαρτά την έκδοση σύστασης βάσει του άρθρου 17, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού από την προϋπόθεση η σύσταση αυτή να αφορά οπωσδήποτε κανόνα του δικαίου της Ένωσης ο οποίος ορίζει σαφείς και ανεπιφύλακτες υποχρεώσεις.
- 89 Πράγματι, μόνον το άρθρο 17, παράγραφος 6, του κανονισμού 1093/2010, όπως εκτίθεται στην αιτιολογική σκέψη 29 του κανονισμού αυτού, εξαρτά την έκδοση από την ΕΑΤ ατομικής απόφασης εις βάρος χρηματοπιστωτικού ιδρύματος από την προϋπόθεση η απόφαση αυτή να στηρίζεται σε διάταξη περιλαμβανόμενη σε πράξη που εμπίπτει στο άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού, η οποία «είναι άμεσα εφαρμοσ[τέα] στα χρηματοοικονομικά ιδρύματα». Αντιθέτως, η προϋπόθεση αυτή δεν επαναλαμβάνεται ούτε στο άρθρο 17, παράγραφοι 1 και 2, του εν λόγω κανονισμού, το οποίο αφορά την κίνηση της διαδικασίας έρευνας, ούτε στο άρθρο 17, παράγραφος 3, του ίδιου κανονισμού, το οποίο αφορά την έκδοση σύστασης από την ΕΑΤ. Επομένως, ο περιορισμός της άσκησης των αρμοδιοτήτων που απονέμει στην ΕΑΤ το άρθρο 17, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 1093/2010 μόνον στις περιπτώσεις που παραβιάζονται σαφείς και ανεπιφύλακτες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης θα ισοδυναμούσε με τη θέσπιση πρόσθετης προϋπόθεσης, η οποία δεν προβλέπεται από τις τελευταίες αυτές διατάξεις.
- 90 Μολονότι δε το προοίμιο πράξεως της Ένωσης δύναται να διευκρινίζει το περιεχόμενο των διατάξεων της εν λόγω πράξεως και παρέχει ερμηνευτικά στοιχεία τα οποία είναι ικανά να αποσαφηνίσουν τη βούληση του συντάκτη της πράξεως αυτής, εντούτοις δεν είναι νομικώς δεσμευτικό και δεν μπορεί να αποτελέσει βάση ούτε για παρέκκλιση από τις διατάξεις της οικείας πράξεως αυτές καθεαυτές ούτε για ερμηνεία των διατάξεων αυτών κατά τρόπο προδήλως αντίθετο προς το γράμμα τους (πρβλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, Purpinck κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-418/18 P, EU:C:2019:1113, σκέψεις 75 και 76 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 91 Εξάλλου, οι αμφιβολίες του αιτούντος δικαστηρίου ως προς το κύρος της σύστασης EBA/REC/2014/02 αφορούν το γεγονός ότι η σύσταση αυτή απευθύνθηκε στο FGVB και στην BNB, ενώ, σύμφωνα με το ίδιο δικαστήριο, κατά την ημερομηνία έκδοσης της σύστασης αυτής, η BNB δεν είχε σχέση με το εθνικό σύστημα εγγύησης των καταθέσεων και δεν ήταν αρμόδια αρχή, κατά την έννοια του άρθρου 4, σημείο 2, σημείο iii, του κανονισμού 1093/2010.
- 92 Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η έννοια των «αρμόδιων αρχών», κατά τον κανονισμό αυτόν, αναφέρεται, «όσον αφορά τα καθεστώτα εγγύησης καταθέσεων, [στους] φορείς που διαχειρίζονται καθεστώς εγγύησης καταθέσεων σύμφωνα με την οδηγία [94/19] ή, στην περίπτωση που τη λειτουργία του καθεστώτος εγγύησης των καταθέσεων διαχειρίζεται ιδιωτική εταιρεία, [στη] δημόσια αρχή που έχει την εποπτεία των συστημάτων αυτών δυνάμει αυτής της οδηγίας».
- 93 Εξάλλου, η εν λόγω διάταξη πρέπει να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 94/19, το οποίο επιβάλλει σε κάθε κράτος μέλος να φροντίζει για τη σύσταση και την επίσημη αναγνώριση στο έδαφός του ενός ή περισσοτέρων συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων, καθώς και με το άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας αυτής, το οποίο αφήνει στα κράτη μέλη περιθώριο εκτιμήσεως προκειμένου να ορίσουν την αρμόδια αρχή για τη διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων (πρβλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, *Kantarev*, C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψη 99).
- 94 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 107 των προτάσεών του στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, *Kantarev* (C-571/16, EU:C:2018:807), αποδείχθηκε ότι η BNB ήταν η αρμόδια αρχή για τη διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων, σύμφωνα με το άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19.
- 95 Ως εκ τούτου, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, υπό το πρίσμα της βουλγαρικής νομοθεσίας που ίσχυε στις 17 Οκτωβρίου 2014, ημερομηνία κατά την οποία η EAT απηύθυνε τη σύσταση EBA/REC/2014/02 στην BNB, αν η BNB ήταν ο φορέας στον οποίον είχε ανατεθεί η διαχείριση ή, ενδεχομένως, η εποπτεία του εθνικού συστήματος εγγύησης των καταθέσεων σύμφωνα με την οδηγία 94/19 και, ειδικότερα, αν ήταν η αρμόδια αρχή για τη διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων δυνάμει του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας αυτής.
- 96 Προς τον σκοπό αυτόν, το αιτούν δικαστήριο οφείλει να εξακριβώσει, μεταξύ άλλων, αν είναι δυνατόν να ερμηνευθεί κατά τρόπο σύμφωνο προς τη διάταξη αυτή το άρθρο 36 του νόμου περί πιστωτικών ιδρυμάτων, το οποίο παρέχει στην BNB την αρμοδιότητα να ανακαλεί υποχρεωτικώς την άδεια τράπεζας, όταν αυτή δεν εκπληρώνει πλέον, από επτά και πλέον εργάσιμων ημερών, τις χρηματικές υποχρεώσεις της που έχουν καταστεί απαιτητές, σε περίπτωση που η μη εκτέλεση συνδέεται άμεσα με την οικονομική κατάσταση της τράπεζας αυτής και η BNB κρίνει απίθανη την εκτέλεση από την τράπεζα των εν λόγω χρηματικών υποχρεώσεων εντός εύλογης προθεσμίας, η δε απόφαση ανάκλησης πρέπει να ληφθεί εντός πέντε εργάσιμων ημερών από τη σχετική διαπίστωση.
- 97 Εν πάση περιπτώσει, η παράλειψη διαπίστωσης της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων, κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19, μπορεί να συνιστά κατάφωρη παραβίαση του δικαίου της Ένωσης και να καθιστά δυνατή τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης κράτους μέλους λόγω παραβιάσεως του δικαίου της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, *Kantarev*, C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψη 115).

- 98 Είναι αληθές ότι, με τη σύσταση EBA/REC/2014/02, η ΕΑΤ θεώρησε ότι, ελλείπει ρητής πράξης με την οποία να διαπιστώνεται η μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων της ΚΤΒ, κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19, η απόφαση της ΒΝΒ να θέσει την ΚΤΒ υπό καθεστώς ειδικής εποπτείας και να αναστείλει τις υποχρεώσεις της μπορούσε να εξομοιωθεί με μια τέτοια διαπίστωση.
- 99 Εντούτοις, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, η μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων πρέπει να διαπιστώνεται με ρητή πράξη της αρμόδιας εθνικής αρχής και δεν μπορεί να συναγεται από άλλες πράξεις των εθνικών αρχών, όπως η υπαγωγή τράπεζας της οποίας οι καταθέσεις έχουν καταστεί μη διαθέσιμες σε καθεστώς ειδικής εποπτείας (πρβλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Kantarev, C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψεις 73 και 77).
- 100 Επομένως, το αιτούν δικαστήριο δεν μπορεί να στηριχθεί για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης στην παραδοχή ότι η απόφαση της ΒΝΒ να θέσει την ΚΤΒ υπό καθεστώς ειδικής εποπτείας και να αναστείλει τις υποχρεώσεις της μπορεί να εξομοιωθεί με διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων της ΚΤΒ, καθώς μια τέτοια παραδοχή αντιβαίνει προς το άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19, όπως έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο.
- 101 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο σκέλος του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η σύσταση EBA/REC/2014/02 είναι ανίσχυρη κατά το μέρος που εξομοίωσε την απόφαση της ΒΝΒ περί θέσεως της ΚΤΒ υπό καθεστώς ειδικής εποπτείας και περί αναστολής των υποχρεώσεών της με διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων, κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19.

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχείο β'

- 102 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο β', το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 2, έβδομη περίπτωση, της οδηγίας 2001/24, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 17, παράγραφος 1, και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, έχει την έννοια ότι ένα μέτρο αναστολής πληρωμών, ως μέτρο εποπτείας που εφαρμόζει μια εθνική κεντρική τράπεζα με σκοπό την εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος, συνιστά αδικαιολόγητη και δυσανάλογη επέμβαση στο δικαίωμα ιδιοκτησίας των καταθετών του εν λόγω πιστωτικού ιδρύματος, η οποία μπορεί να θεμελιώσει δικαίωμα αποζημίωσης για τις ζημίες που υπέστησαν οι καταθέτες από μια τέτοια παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, ακόμη και αν κατά το χρονικό διάστημα το οποίο αφορά το εν λόγω μέτρο υπολογίστηκαν συμβατικοί τόκοι και οι καταθέσεις που υπερβαίνουν το εγγυημένο ποσό μπορούν να ανακτηθούν εντόκως, στο πλαίσιο γενικής πτωχευτικής διαδικασίας που προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο.
- 103 Επισημαίνεται συναφώς ότι η οδηγία 2001/24, όπως προκύπτει από την αιτιολογική της σκέψη 6, θεσπίζει ένα σύστημα αμοιβαίας αναγνώρισης των μέτρων που λαμβάνει κάθε κράτος μέλος για να αποκαταστήσει τη βιωσιμότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχει αδειοδοτήσει, χωρίς να αποβλέπει στην εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας στον τομέα αυτόν (πρβλ. αποφάσεις της 24ης Οκτωβρίου 2013, LBI, C-85/12, EU:C:2013:697, σκέψη 22, και της 19ης Ιουλίου 2016, Kotnik κ.λπ., C-526/14, EU:C:2016:570, σκέψη 104).
- 104 Επιπλέον, σε αντίθεση με όσα υποστηρίζει η ΒΝΒ, η οδηγία 2001/24 μπορεί να έχει εφαρμογή σε αμιγώς εσωτερική κατάσταση κράτους μέλους. Πράγματι, όπως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 1, παράγραφος 1, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 2 της οδηγίας αυτής, η οδηγία εφαρμόζεται στα πιστωτικά ιδρύματα, ιδίως όταν έχουν υποκαταστήματα σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο της καταστατικής έδρας, καθώς και στα ίδια αυτά

υποκαταστήματα. Εξάλλου, μολονότι η οδηγία 2001/24 αποσκοπεί ειδικά στη ρύθμιση μιας κατάστασης που ενδέχεται να προκύψει σε περίπτωση δυσχερειών σε πιστωτικό ίδρυμα με υποκαταστήματα σε άλλα κράτη μέλη, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι τα μέτρα εξυγίανσης που προβλέπει εφαρμόζονται μόνο σε τέτοιες διασυνοριακές καταστάσεις.

- 105 Κατά το άρθρο 2, έβδομη περίπτωση, της οδηγίας 2001/24, θεωρούνται ως μέτρα εξυγίανσης, κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, τα μέτρα τα οποία, αφενός, έχουν σκοπό να διαφυλάξουν ή να αποκαταστήσουν την οικονομική κατάσταση πιστωτικού ιδρύματος και, αφετέρου, είναι δυνατόν να θίξουν προϋπάρχοντα δικαιώματα τρίτων. Στα εν λόγω μέτρα εξυγίανσης συμπεριλαμβάνονται ειδικότερα τα μέτρα αναστολής των πληρωμών, υπό την προϋπόθεση, μεταξύ άλλων, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 6 και από το άρθρο 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, ότι έχουν ληφθεί από διοικητική ή δικαστική αρχή (πρβλ. απόφαση της 19ης Ιουλίου 2016, Kotnik κ.λπ., C-526/14, EU:C:2016:570, σκέψη 110).
- 106 Επιπλέον, δεδομένου ότι τέτοια μέτρα αναστολής των πληρωμών, κατά την έννοια του άρθρου 2, έβδομη περίπτωση, της οδηγίας 2001/24, πρέπει να θεωρηθεί ότι θέτουν σε εφαρμογή το δικαίωμα της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, πρέπει να συνάδουν με τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη, και ιδίως με το δικαίωμα ιδιοκτησίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 17, παράγραφος 1, αυτού (πρβλ. αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, σκέψεις 17 έως 19, και της 13ης Ιουνίου 2019, Moro, C-646/17, EU:C:2019:489, σκέψεις 66 και 67 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 107 Εντούτοις, το δικαίωμα ιδιοκτησίας το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 17, παράγραφος 1, του Χάρτη δεν συνιστά απόλυτο προνόμιο και η άσκησή του μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί αυτοί, σύμφωνα με το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, προβλέπονται από τον νόμο, δεν θίγουν το ουσιαστικό περιεχόμενο του δικαιώματος αυτού και είναι σύμφωνοι προς την αρχή της αναλογικότητας, υπό την έννοια ότι είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε σκοπούς γενικού συμφέροντος που αναγνωρίζονται από την Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων (πρβλ. απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2016, Ledra Advertising κ.λπ. κατά Επιτροπής και ΕΤΕ, C-8/15 P έως C-10/15 P, EU:C:2016:701, σκέψεις 69 και 70 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 108 Μέτρα αναστολής πληρωμών όπως τα επίμαχα στην κύρια δίκη, δεδομένου ότι αποσκοπούν στη διατήρηση ή την αποκατάσταση της οικονομικής κατάστασης πιστωτικού ιδρύματος, πρέπει να γίνει δεκτό ότι όντως ανταποκρίνονται σε σκοπό γενικού συμφέροντος που αναγνωρίζεται από την Ένωση. Πράγματι, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην οικονομία της Ένωσης, καθώς οι τράπεζες και τα πιστωτικά ιδρύματα συνιστούν βασική πηγή χρηματοδοτήσεως για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις διάφορες αγορές. Επιπλέον, συχνά οι τράπεζες είναι συνδεδεμένες μεταξύ τους και αρκετές εξ αυτών λειτουργούν σε διεθνές επίπεδο. Για τον λόγο αυτόν, η αδυναμία εκπληρώσεως των υποχρεώσεων μίας ή περισσότερων τραπεζών ενέχει τον κίνδυνο ταχύτατης εξαπλώσεως στις λοιπές τράπεζες, είτε στο οικείο κράτος μέλος είτε σε άλλα κράτη μέλη. Τούτο ενέχει, συνακόλουθα, τον κίνδυνο δευτερογενών επιπτώσεων σε άλλους τομείς της οικονομίας (πρβλ. αποφάσεις της 19ης Ιουλίου 2016, Kotnik κ.λπ., C-526/14, EU:C:2016:570, σκέψη 50, και της 20ής Σεπτεμβρίου 2016, Ledra Advertising κ.λπ. κατά Επιτροπής και ΕΚΤ, C-8/15 P έως C-10/15 P, EU:C:2016:701, σκέψη 72).
- 109 Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει, αφού λάβει υπόψη το σύνολο των περιστάσεων που χαρακτηρίζουν την υπόθεση της κύριας δίκης, αν τα επίμαχα μέτρα εποπτείας συνιστούν, υπό το πρίσμα των επιδιωκόμενων σκοπών, υπέρμετρη και ανεπίτρεπτη επέμβαση

που θίγει την ίδια την ουσία του δικαιώματος ιδιοκτησίας της ενάγουσας της κύριας δίκης, ιδίως εάν, λαμβανομένου υπόψη του άμεσου κινδύνου οικονομικών απωλειών στον οποίο θα βρίσκονταν εκτεθειμένοι οι καταθέτες της ΚΤΒ σε περίπτωση πτώχευσής της, η επίτευξη των ίδιων αποτελεσμάτων θα είχε καταστεί δυνατή με άλλα, λιγότερο περιοριστικά μέτρα, όπως η μερική αναστολή πληρωμών ή ο μερικός περιορισμός των δραστηριοτήτων της ΚΤΒ.

- 110 Από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι τα επίμαχα στην κύρια δίκη μέτρα εποπτείας είχαν περιορισμένη χρονική ισχύ και ότι, κατά το εν λόγω χρονικό διάστημα, υπολογίστηκαν συμβατικοί τόκοι επί των ανασταλειςών χρηματικών υποχρεώσεων, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία. Εξάλλου, πέραν του ότι το εγγυημένο ποσό των καταθέσεων στην ΚΤΒ επιστράφηκε στην ενάγουσα της κύριας δίκης μέσω του FGVB, το ποσό των καταθέσεων της το οποίο υπερέβαινε το εγγυημένο ποσό παραμένει επιστρεπτέο στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας που κινήθηκε κατά της τράπεζας αυτής.
- 111 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο β', πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, έβδομη περίπτωση, της οδηγίας 2001/24, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 17, παράγραφος 1, και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, έχει την έννοια ότι μέτρο αναστολής πληρωμών το οποίο εφαρμόζει μια εθνική κεντρική τράπεζα επί πιστωτικού ιδρύματος ως μέτρο εξυγίανσης προοριζόμενο να διαφυλάξει ή να αποκαταστήσει την οικονομική κατάσταση του ιδρύματος αυτού, συνιστά αδικαιολόγητη και δυσανάλογη επέμβαση στην άσκηση του δικαιώματος ιδιοκτησίας των καταθετών του εν λόγω πιστωτικού ιδρύματος, εάν θίγει το ουσιώδες περιεχόμενο του δικαιώματος αυτού και εάν, λαμβανομένου υπόψη του άμεσου κινδύνου οικονομικών απωλειών στον οποίο θα βρίσκονταν εκτεθειμένοι οι καταθέτες σε περίπτωση πτώχευσής του, η επίτευξη των ίδιων αποτελεσμάτων θα είχε καταστεί δυνατή με άλλα, λιγότερο περιοριστικά μέτρα, κάτι που αποκείται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει.

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχεία γ' έως ε'

- 112 Με τα στοιχεία γ', δ' και ε', του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν οι αρχές που έχει διατυπώσει το Δικαστήριο σε σχέση με την ευθύνη κράτους μέλους για τις ζημίες που προκαλούνται σε ιδιώτες λόγω παραβίασης του δικαίου της Ένωσης έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση βάσει της οποίας το δικαίωμα των ιδιωτών σε αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε από την οικεία εθνική αρχή εξαρτάται, πρώτον, από την προηγούμενη ακύρωση της πράξης ή της παράλειψης που προκάλεσε τη ζημία, δεύτερον, από την εκ προθέσεως πρόκληση της ζημίας και, τρίτον, από την υποχρέωση του ιδιώτη να αποδείξει ότι υπάρχει πραγματική και βέβαιη υλική ζημία κατά τον χρόνο άσκησης της αγωγής αποζημίωσης.
- 113 Υπενθυμίζεται εκ προοιμίου ότι, κατά πάγια νομολογία, η αρχή της ευθύνης του Δημοσίου για ζημίες που προκαλούνται στους ιδιώτες από παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης οι οποίες του καταλογίζονται είναι σύμφυτη προς το σύστημα των Συνθηκών στις οποίες στηρίζεται η Ένωση. Οι ζημιωθέντες ιδιώτες έχουν δικαίωμα αποκαταστάσεως της ζημίας που έχουν υποστεί εφόσον συντρέχουν τρεις προϋποθέσεις, συγκεκριμένα δε ότι ο παραβιαζόμενος κανόνας δικαίου της Ένωσης αποσκοπεί στην απονομή δικαιωμάτων στους ιδιώτες, ότι η παράβαση του κανόνα αυτού είναι κατάφωρη και ότι υφίσταται άμεσος αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της παραβάσεως αυτής και της ζημίας που υπέστησαν οι εν λόγω ιδιώτες (απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Kantarev, C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψεις 92 και 94 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 114 Καίτοι το δίκαιο της Ένωσης ουδόλως αποκλείει τη δυνατότητα να στοιχειοθετείται, βάσει του εθνικού δικαίου, ευθύνη του Δημοσίου λόγω παραβιάσεως του εν λόγω δικαίου υπό λιγότερο περιοριστικές προϋποθέσεις, εντούτοις απαγορεύει την επιβολή πρόσθετων προϋποθέσεων προς τούτο (απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, *Kantarev*, C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψεις 120 και 121 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 115 Όπως υπενθυμίζεται στη σκέψη 63 της παρούσας απόφασης, το άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19 συνιστά κανόνα δικαίου που αποσκοπεί στην απονομή δικαιωμάτων σε ιδιώτες και επιτρέπει στους καταθέτες να ασκήσουν αγωγή με αίτημα την αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε από την εκπρόθεσμη επιστροφή των καταθέσεων, αναθέτει δε στο εθνικό δικαστήριο που επιλαμβάνεται τέτοιας αγωγής τη μέριμνα να εξακριβώσει, αφενός, εάν η παράλειψη να διαπιστωθεί η μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων εντός της προθεσμίας των πέντε εργάσιμων ημερών που προβλέπει η εν λόγω διάταξη, παρά το γεγονός ότι συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις που σαφώς καθορίζονται σε αυτήν, αποτελεί, υπό τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως, κατάφωρη παραβίαση, κατά την έννοια του δικαίου της Ένωσης, και, αφετέρου, εάν υφίσταται άμεση αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της παραβιάσεως αυτής και της ζημίας που υπέστη ο καταθέτης (πρβλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, *Kantarev*, C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψη 117).
- 116 Υπενθυμίζεται, εξάλλου, ότι, κατά πάγια νομολογία, ελλείπει ρυθμίσεως του δικαίου της Ένωσης στον σχετικό τομέα, απόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να ορίσει τα αρμόδια δικαστήρια και να ρυθμίσει τα δικονομικά ζητήματα της ασκήσεως των ενδίκων βοηθημάτων για τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων τα οποία οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης. Επομένως, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης του κράτους, κάτι το οποίο εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να κρίνουν, το Δημόσιο οφείλει να αποκαταστήσει τις συνέπειες της ζημίας που προκλήθηκε στον ιδιώτη από την επίμαχη παραβίαση του δικαίου της Ένωσης στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου περί αστικής ευθύνης, υπό την επιφύλαξη ότι οι προϋποθέσεις που καθορίζονται από τις εφαρμοστέες προς τούτο εθνικές νομοθεσίες δεν είναι λιγότερο ευνοϊκές από εκείνες που ισχύουν για παρόμοιες απαιτήσεις στηριζόμενες σε παράβαση του εθνικού δικαίου (αρχή της ισοδυναμίας) και δεν έχουν διαμορφωθεί κατά τέτοιον τρόπο ώστε να καθιστούν αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την εφαρμογή της στην πράξη (αρχή της αποτελεσματικότητας) (απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, *Kantarev*, C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψεις 122 και 123 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Η τήρηση των δύο αυτών αρχών πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα της σημασίας των οικείων κανόνων στην όλη διαδικασία, του τρόπου διεξαγωγής της διαδικασίας και των ιδιαιτεροτήτων των κανόνων αυτών ενώπιον των διαφόρων εθνικών δικαιοδοτικών οργάνων (πρβλ. απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2019, *Călin*, C-676/17, EU:C:2019:700, σκέψη 31 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 117 Όσον αφορά, ειδικότερα, την αρχή της αποτελεσματικότητας, οσάκις τίθεται το ζήτημα αν εθνική δικονομική διάταξη καθιστά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμονται στους ιδιώτες από την έννομη τάξη της Ένωσης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, κατά περίπτωση, οι αρχές που αποτελούν τη βάση του εθνικού δικαιοδοτικού συστήματος, όπως η προστασία των δικαιωμάτων άμυνας, η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας (πρβλ. αποφάσεις της 14ης Δεκεμβρίου 1995, *Peterbroeck*, C-312/93, EU:C:1995:437, σκέψη 14, της 14ης Δεκεμβρίου 1995, *van Schijndel και van Veen*, C-430/93 και C-431/93, EU:C:1995:441, σκέψη 19, της 15ης Μαρτίου 2017, *Aquino*, C-3/16, EU:C:2017:209, σκέψη 53, και της 11ης Σεπτεμβρίου 2019, *Călin*, C-676/17, EU:C:2019:700, σκέψη 42).

- 118 Υπό το πρίσμα αυτών ακριβώς των σκέψεων θα πρέπει να εξεταστούν τα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα.
- 119 Όσον αφορά την πρώτη δικονομική προϋπόθεση που προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, σύμφωνα με την οποία η άσκηση αγωγής αποζημίωσης από ιδιώτη για ζημίες που φέρεται να προκλήθηκαν από παραβίαση του δικαίου της Ένωσης εξαρτάται από την προηγούμενη ακύρωση της πράξης ή της παράλειψης που προκάλεσε τη ζημία, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι η προϋπόθεση αυτή δεν είναι δυνατόν να πληρωθεί στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεδομένου ότι τα μέτρα εποπτείας και εξυγίανσης που έλαβε η BNB έναντι της KTB δεν είχαν ως αποδέκτες τους ιδιώτες, και ειδικότερα τους καταθέτες του εν λόγω πιστωτικού ιδρύματος, και ότι, ως εκ τούτου, οι τελευταίοι δεν νομιμοποιούνται να ασκήσουν προσφυγή για την ακύρωση των μέτρων αυτών.
- 120 Μια τέτοια υποχρέωση μπορεί να καταστήσει υπέρμετρα δυσχερή την επιδίκαση αποζημίωσης για τις ζημίες που προκάλεσε η παραβίαση του δικαίου της Ένωσης εάν, στην πράξη, η ακύρωση της πράξης ή της παράλειψης που προκάλεσε τη ζημία αποκλείεται ή είναι δυνατή μόνο σε πολύ περιορισμένο βαθμό και, ως εκ τούτου, δεν είναι εύλογη η επιβολή τέτοιας προϋπόθεσης στον ζημιωθέντα (πρβλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Kantarev, C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψεις 143, 146 και 147).
- 121 Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση που προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, η οποία αφορά τον εκ προθέσεως χαρακτήρα της συμπεριφοράς της δημόσιας αρχής ή του υπαλλήλου που προκάλεσε τη ζημία, το δίκαιο της Ένωσης αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία εξαρτά το δικαίωμα των ιδιωτών να ζητήσουν αποζημίωση από την πρόσθετη, βαίνουσα πέραν της κατάφωρης παραβίασεως του δικαίου της Ένωσης, προϋπόθεση η οποία αντλείται από τον εκ προθέσεως χαρακτήρα της συμπεριφοράς αυτής, όπως αυτή που απορρέει από το άρθρο 79, παράγραφος 8, του νόμου περί πιστωτικών ιδρυμάτων (πρβλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Kantarev, C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψεις 126 έως 128 και σημείο 5, δεύτερη περίπτωση, του διατακτικού).
- 122 Όσον αφορά την τρίτη προϋπόθεση που προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, η οποία απαιτεί από τον ενάγοντα να αποδείξει ότι υπέστη πραγματική και βέβαιη ζημία κατά τον χρόνο ασκήσεως της αγωγής αποζημίωσης, υπενθυμίζεται ότι η υποχρέωση των ζημιωθέντων ιδιωτών να αποδείξουν επαρκώς κατά νόμον την έκταση της ζημίας που υπέστησαν λόγω παραβίασης του δικαίου της Ένωσης συνιστά, κατ' αρχήν, προϋπόθεση για τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης του Δημοσίου για τις ζημίες αυτές.
- 123 Από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι η ενάγουσα της κύριας δίκης προσδιόρισε με σαφήνεια τις ζημίες που ισχυρίζεται ότι υπέστη λόγω παραβάσεων του δικαίου της Ένωσης τις οποίες καταλογίζει στην BNB. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του πρώτου αιτήματός της, η ενάγουσα υπολόγισε σε 8 627,96 BGN (περίπου 4 400 ευρώ) τη ζημία της όσον αφορά τους νόμιμους τόκους επί του εγγυημένου ποσού των καταθέσεων της στην KTB, για το χρονικό διάστημα μεταξύ της ημερομηνίας έναρξης της κατάστασης αφερεγγυότητας της τράπεζας και της ημερομηνίας κατά την οποία επιστράφηκαν στην ενάγουσα τα εγγυημένα ποσά των καταθέσεων της. Στο πλαίσιο του δεύτερου αιτήματός της, η ενάγουσα της κύριας δίκης εκτίμησε σε 44 070,90 BGN (περίπου 22 500 ευρώ) τη ζημία της όσον αφορά το ποσό των καταθέσεων της που υπερέβαινε το ανώτατο όριο του εγγυημένου ποσού.

- 124 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το δεύτερο αίτημα της ενάγουσας της κύριας δίκης δεν αφορά πραγματική και βέβαιη ζημία, αλλά ζημία η οποία δεν έχει ακόμη επέλθει, δεδομένου ότι δεν έχει ακόμη περατωθεί η πτωχευτική διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας η ενάγουσα της κύριας δίκης θα μπορούσε να ανακτήσει τα ποσά που υπερβαίνουν το εγγυημένο ποσό των καταθέσεων της. Εντούτοις, το γεγονός αυτό, καίτοι πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την επί της ουσίας εξέταση της αγωγής της κύριας δίκης, δεν ασκεί επιρροή όσον αφορά το παραδεκτό της.
- 125 Συναφώς, είναι σκόπιμη η υπενθύμιση ότι, δεδομένου ότι η αποκατάσταση των ζημιών που προκαλούνται στους ιδιώτες από παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης πρέπει να είναι ανάλογη προς την προκληθείσα ζημία, ούτως ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων τους (αποφάσεις της 5ης Μαρτίου 1996, Brasserie du pêcheur και Factortame, C-46/93 και C-48/93, EU:C:1996:79, σκέψη 82, και της 29ης Ιουλίου 2019, Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe, C-620/17, EU:C:2019:630, σκέψη 46), τα εθνικά δικαστήρια μπορούν νομίμως να μεριμνούν ώστε η έννομη προστασία των δικαιωμάτων τα οποία εγγυάται η έννομη τάξη της Ένωσης να μη συνεπάγεται αδικαιολόγητο πλουτισμό των δικαιούχων (πρβλ. απόφαση της 13ης Ιουλίου 2006, Manfredi κ.λπ., C-295/04 έως C-298/04, EU:C:2006:461, σκέψη 94).
- 126 Ωστόσο, είναι επίσης σκόπιμη η υπενθύμιση ότι για την αποτελεσματική προστασία του δικαιώματος αποκατάστασης των ζημιών που προκαλούνται στους ιδιώτες από παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης πρέπει να επιτρέπεται η άσκηση αγωγής αποζημίωσης η οποία στηρίζεται σε ζημία επικείμενη και προβλέψιμη με επαρκή βεβαιότητα, έστω και αν η ζημία δεν μπορεί ακόμη να υπολογιστεί αριθμητικώς με ακρίβεια (πρβλ. απόφαση της 2ας Ιουνίου 1976, Kamppfmeier κ.λπ. κατά Επιτροπής και Συμβουλίου, 56/74 έως 60/74, EU:C:1976:78, σκέψη 6).
- 127 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, στοιχεία γ' έως ε', πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα η αρχή της ευθύνης των κρατών μελών για τις ζημίες που προκαλούνται σε ιδιώτες λόγω παραβίασης του δικαίου της Ένωσης, καθώς και οι αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, έχει την έννοια ότι:
- δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία εξαρτά το δικαίωμα των ιδιωτών να ζητήσουν αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν λόγω παραβίασης του δικαίου της Ένωσης από την προηγούμενη ακύρωση της διοικητικής πράξης ή της διοικητικής παράλειψης που προκάλεσε τη ζημία, εφόσον στην πράξη η ακύρωση αυτή, ακόμη και αν απαιτείται για παρόμοια αιτήματα που στηρίζονται σε παραβίαση του εθνικού δικαίου, δεν αποκλείεται ή δεν είναι δυνατή μόνο σε πολύ περιορισμένο βαθμό·
 - αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία εξαρτά το δικαίωμα των ιδιωτών να ζητήσουν αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν λόγω παραβίασης του δικαίου της Ένωσης από την πρόσθετη προϋπόθεση της εκ προθέσεως προκλήσεως της ζημίας εκ μέρους της εθνικής αρχής·
 - δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία εξαρτά το δικαίωμα των ιδιωτών να ζητήσουν αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν λόγω παραβίασης του δικαίου της Ένωσης από την προϋπόθεση ότι αποδεικνύουν την ύπαρξη πραγματικής και βέβαιης ζημίας κατά τον χρόνο άσκησης της αγωγής, υπό την επιφύλαξη ότι η προϋπόθεση αυτή, αφενός, δεν είναι λιγότερο ευνοϊκή από εκείνες που ισχύουν για παρόμοια αιτήματα στηριζόμενα σε παραβίαση του εθνικού δικαίου και, αφετέρου, δεν έχει διαμορφωθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να καθιστά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση του δικαιώματος αυτού, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων των συγκεκριμένων περιπτώσεων.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

- 128 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν οι αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας έχουν την έννοια ότι επιβάλλουν την υποχρέωση στο δικαστήριο που επιλαμβάνεται αγωγής αποζημίωσης στηριζόμενης τυπικώς σε διάταξη του εθνικού δικαίου σχετική με την ευθύνη του Δημοσίου για ζημίες που προκλήθηκαν από την άσκηση διοικητικής δραστηριότητας, αλλά προς στήριξη της οποίας προβάλλονται ισχυρισμοί που αντλούνται από παραβίαση του δικαίου της Ένωσης συνεπεία τέτοιας δραστηριότητας, να χαρακτηρίσει αυτεπαγγέλτως την αγωγή αυτή ως στηριζόμενη σε παράβαση των υποχρεώσεων που υπέχουν τα κράτη μέλη από το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ.
- 129 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει συναφώς ότι, στο πλαίσιο αγωγής λόγω ευθύνης του Δημοσίου από τη δικαιοδοτική δραστηριότητα, ασκηθείσας βάσει του *Grazhdanski protsesualen kodeks* (κώδικα πολιτικής δικονομίας), το αρμόδιο δικαστήριο οφείλει να χαρακτηρίζει αυτεπαγγέλτως ένα τέτοιο ένδικο βοήθημα, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις στις οποίες αυτό στηρίζεται. Αντιθέτως, στο πλαίσιο αγωγής αποζημίωσης που ασκείται βάσει του ΑΡΚ, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, το αρμόδιο δικαστήριο δεν μπορεί να χαρακτηρίσει αυτεπαγγέλτως μια τέτοια αγωγή και, επομένως, να εφαρμόσει αυτεπαγγέλτως το δίκαιο της Ένωσης.
- 130 Υπενθυμίζεται ότι οι πολίτες πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους ένδικο βοήθημα το οποίο να τους παρέχει τη δυνατότητα να υπερασπιστούν τα δικαιώματά που τους εγγυάται το δίκαιο της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 14ης Μαΐου 2020, *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*, C-924/19 PPU και C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, σκέψεις 142 έως 144), ιδίως το δικαίωμα αποζημίωσης, το οποίο, όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης του Δημοσίου, όπως υπενθυμίζονται στη σκέψη 113 της παρούσας απόφασης, θεμελιώνεται ευθέως στο δίκαιο της Ένωσης.
- 131 Όπως υπενθυμίζεται στη σκέψη 116 της παρούσας απόφασης, ελλείψει σχετικής ρύθμισης του δικαίου της Ένωσης, το ζήτημα του νομικού χαρακτηρισμού ενδίκου βοηθήματος διέπεται, δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας, από το εσωτερικό δίκαιο κάθε κράτους μέλους, υπό την επιφύλαξη της τήρησης των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας.
- 132 Όσον αφορά, αφενός, την αρχή της ισοδυναμίας, δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι, βάσει του εθνικού δικαίου, το δικαστήριο ενώπιον του οποίου ασκήθηκε, δυνάμει του ΑΡΚ, αγωγή με την οποία ζητείται να αναγνωρισθεί η ευθύνη του Δημοσίου για ζημίες που προκλήθηκαν από την άσκηση διοικητικής δραστηριότητας δεν έχει τη δυνατότητα να χαρακτηρίσει αυτεπαγγέλτως αυτό το ένδικο βοήθημα, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις στις οποίες στηρίζεται, ενώ μπορεί να προβεί σε τέτοιον χαρακτηρισμό δικαστήριο που έχει επιληφθεί αγωγής που ασκήθηκε βάσει του κώδικα πολιτικής δικονομίας, με αίτημα να αναγνωρισθεί η ευθύνη που απορρέει από την άσκηση δικαιοδοτικής δραστηριότητας.
- 133 Ειδικότερα, η αρχή αυτή συνεπάγεται την ίση μεταχείριση των ενδίκων βοηθημάτων τα οποία στηρίζονται σε παραβίαση του εθνικού δικαίου και των παρεμφερών ενδίκων βοηθημάτων τα οποία στηρίζονται σε παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, και όχι την ισοδυναμία των εθνικών δικονομικών κανόνων που έχουν εφαρμογή επί υποθέσεων διαφορετικής φύσεως, όπως οι αστικές διαφορές, αφενός, στις οποίες ανήκει και η διαφορά της κύριας δίκης, και οι διοικητικές διαφορές, αφετέρου (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015, *Tárşia*, C-69/14, EU:C:2015:662, σκέψη 34).

- 134 Αφετέρου, η αρχή της αποτελεσματικότητας, η οποία υπενθυμίζεται στη σκέψη 117 της παρούσας απόφασης, δεν υποχρεώνει το δικαστήριο που επιλαμβάνεται, δυνάμει του εθνικού δικαίου, αγωγής λόγω ευθύνης του Δημοσίου για ζημίες που προκλήθηκαν σε ιδιώτες από την παραβίαση του δικαίου της Ένωσης να χαρακτηρίσει αυτεπαγγέλτως το ένδικο αυτό βοήθημα ως στηριζόμενο στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, εφόσον καμία διάταξη του εθνικού δικαίου δεν εμποδίζει το δικαστήριο αυτό να εξετάσει τους αντλούμενους από παραβίαση του δικαίου της Ένωσης ισχυρισμούς οι οποίοι προβάλλονται προς στήριξη της αγωγής. Πράγματι, αντίθετη λύση θα καθιστούσε αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση του δικαιώματος αποζημίωσης που έχουν βάσει του δικαίου της Ένωσης οι ζημιωθέντες.
- 135 Η ερμηνεία αυτή δεν αναιρείται από τη νομολογία του Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία η αρχή της αποτελεσματικότητας δεν απαιτεί κατ' αρχήν από τα εθνικά δικαστήρια να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως ισχυρισμό αντλούμενο από παράβαση διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, εφόσον η εξέταση του ισχυρισμού αυτού θα τα υποχρέωνε να υπερβούν τα όρια της ένδικης διαφοράς, όπως αυτή έχει προσδιοριστεί από τους διαδίκους, και να στηριχθούν σε άλλα γεγονότα και περιστάσεις πέραν εκείνων επί των οποίων στηρίζει το αίτημά του ο διάδικος που έχει συμφέρον για την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων (αποφάσεις της 14ης Δεκεμβρίου 1995, van Schijndel και van Veen, C-430/93 και C-431/93, EU:C:1995:441, σκέψη 22, της 7ης Ιουνίου 2007, van der Weerd κ.λπ., C-222/05 έως C-225/05, EU:C:2007:318, σκέψεις 36 και 41, και της 26ης Απριλίου 2017, Farkas, C-564/15, EU:C:2017:302, σκέψη 32).
- 136 Ειδικότερα, εφόσον ο ενάγων έχει πράγματι προβάλει ισχυρισμό στηριζόμενο σε παραβίαση του δικαίου της Ένωσης προκειμένου να θεμελιώσει την ευθύνη του Δημοσίου, η εξέταση του λόγου αυτού από το αρμόδιο εθνικό δικαστήριο δεν θα το υποχρεώσει, υπό κανονικές συνθήκες, να υπερβεί τα όρια της διαφοράς, όπως αυτή οριοθετήθηκε από τον ενάγοντα.
- 137 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας έχουν την έννοια ότι δεν επιβάλλουν την υποχρέωση σε δικαστήριο που επιλαμβάνεται αγωγής αποζημίωσης στηριζόμενης τυπικώς σε διάταξη του εθνικού δικαίου σχετική με την ευθύνη του Δημοσίου για ζημίες που προκλήθηκαν από την άσκηση διοικητικής δραστηριότητας, αλλά προς στήριξη της οποίας προβάλλονται ισχυρισμοί που αντλούνται από παραβίαση του δικαίου της Ένωσης συνεπεία τέτοιας δραστηριότητας, να χαρακτηρίσει αυτεπαγγέλτως την αγωγή αυτή ως στηριζόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, εφόσον το ίδιο δικαστήριο δεν εμποδίζεται από τις εφαρμοστέες διατάξεις του εθνικού δικαίου να εξετάσει τους ισχυρισμούς με τους οποίους προβάλλεται παραβίαση του δικαίου της Ένωσης προς στήριξη της εν λόγω αγωγής.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 138 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 7, παράγραφος 6, της οδηγίας 94/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 1994, περί των συστημάτων εγγυήσεως των καταθέσεων, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/14/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2009, έχει την έννοια ότι το δικαίωμα αποζημίωσης του καταθέτη το οποίο προβλέπεται από τη διάταξη αυτή καλύπτει μόνον την επιστροφή, μέσω του συστήματος εγγυήσεως των καταθέσεων, των μη διαθέσιμων καταθέσεων του καταθέτη αυτού, μέχρι του ποσού που καθορίζεται στο άρθρο 7, παράγραφος 1α, της εν λόγω οδηγίας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/14, αφού διαπιστωθεί από την αρμόδια εθνική αρχή η μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων που διατηρούνται στο οικείο πιστωτικό ίδρυμα, σύμφωνα με το άρθρο 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας αυτής, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/14, με αποτέλεσμα ο καταθέτης να μην μπορεί να θεμελιώσει στο άρθρο 7, παράγραφος 6, της ίδιας οδηγίας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/14, δικαίωμα να ζητήσει την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη από την καθυστερημένη επιστροφή του εγγυημένου ποσού του συνόλου των καταθέσεων του ή από την πλημμελή εποπτεία, εκ μέρους των αρμόδιων εθνικών αρχών, επί του πιστωτικού ιδρύματος του οποίου οι καταθέσεις κατέστησαν μη διαθέσιμες.
- 2) Οι συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, του άρθρου 7, παράγραφος 6, και του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 94/19, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/14, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση ή συμβατική ρήτρα βάσει της οποίας η κατάθεση σε πιστωτικό ίδρυμα του οποίου οι πληρωμές ανεστάλησαν καθίσταται απαιτητή μόνον αφού ανακληθεί από την αρμόδια αρχή η τραπεζική άδεια του ιδρύματος αυτού και υπό την προϋπόθεση ότι ο καταθέτης έχει ζητήσει ρητώς την επιστροφή της κατάθεσης αυτής. Σύμφωνα με την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, κάθε εθνικό δικαστήριο που επιλαμβάνεται αγωγής αποζημίωσης για τη ζημία που φέρεται να προκλήθηκε από την επιστροφή του εγγυημένου ποσού τέτοιας κατάθεσης μετά την παρέλευση της προθεσμίας του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/14, υποχρεούται να μην εφαρμόσει την εν λόγω εθνική ρύθμιση ή συμβατική ρήτρα, προκειμένου να αποφανθεί επί της αγωγής αυτής.
- 3) Το άρθρο 17, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΕ) 1093/2010, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών), την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 716/2009/ΕΚ και την κατάργηση της απόφασης 2009/78/ΕΚ της Επιτροπής, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 27 του κανονισμού αυτού, έχει την έννοια ότι τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να λαμβάνουν υπόψη σύσταση της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών που έχει εκδοθεί βάσει της διάταξης αυτής, προκειμένου να επιλύσουν τη διαφορά της οποίας έχουν επιληφθεί, ιδίως στο πλαίσιο αγωγής με αίτημα την αναγνώριση της ευθύνης κράτους μέλους για ζημίες προκληθείσες σε ιδιώτη λόγω μη εφαρμογής ή λόγω εσφαλμένης ή ανεπαρκούς εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, η οποία οδήγησε σε διαδικασία έρευνας που κατέληξε στην έκδοση της σύστασης αυτής. Οι ιδιώτες οι οποίοι έχουν ζημιωθεί από τη διαπιστούμενη με τη σύσταση αυτή παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, ακόμη και αν δεν είναι οι αποδέκτες της, πρέπει να μπορούν να στηριχθούν στη σύσταση αυτή προκειμένου να επιτύχουν, ενώπιον των αρμόδιων εθνικών δικαστηρίων, τη διαπίστωση της ευθύνης του οικείου κράτους μέλους λόγω της παραβίασης αυτής του δικαίου της Ένωσης.

Η σύσταση EBA/REC/2014/02 της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών, της 17ης Οκτωβρίου 2014, προς την Balgarska Narodna Banka (Κεντρική Τράπεζα της Βουλγαρίας) και το Fond za garantirane na vlogovete v bankite (Ταμείο εγγυήσεως τραπεζικών καταθέσεων), σχετικά με τις αναγκαίες ενέργειες για τη συμμόρφωση προς την οδηγία 94/19/EK, είναι ανίσχυρη κατά το μέρος που εξομοίωσε την απόφαση της Balgarska Narodna Banka (Κεντρικής Τράπεζας της Βουλγαρίας) περί θέσεως της Korporativna targovska banka AD υπό καθεστώς ειδικής εποπτείας και περί αναστολής των υποχρεώσεων της με διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων, κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 3, σημείο i, της οδηγίας 94/19, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/14.

- 4) Το άρθρο 2, έβδομη περίπτωση, της οδηγίας 2001/24/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Απριλίου 2001, για την εξυγίανση και την εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 17, παράγραφος 1, και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει την έννοια ότι μέτρο αναστολής πληρωμών το οποίο εφαρμόζει μια εθνική κεντρική τράπεζα επί πιστωτικού ιδρύματος ως μέτρο εξυγίανσης προοριζόμενο να διαφυλάξει ή να αποκαταστήσει την οικονομική κατάσταση του ιδρύματος αυτού, συνιστά αδικαιολόγητη και δυσανάλογη επέμβαση στην άσκηση του δικαιώματος ιδιοκτησίας των καταθετών του εν λόγω πιστωτικού ιδρύματος, εάν θίγει το ουσιώδες περιεχόμενο του δικαιώματος αυτού και εάν, λαμβανομένου υπόψη του άμεσου κινδύνου οικονομικών απωλειών στον οποίο θα βρίσκονταν εκτεθειμένοι οι καταθέτες σε περίπτωση πτώχευσής του, η επίτευξη των ίδιων αποτελεσμάτων θα είχε καταστεί δυνατή με άλλα, λιγότερο περιοριστικά μέτρα, κάτι που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει.
- 5) Το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα η αρχή της ευθύνης των κρατών μελών για τις ζημίες που προκαλούνται σε ιδιώτες λόγω παραβίασης του δικαίου της Ένωσης, καθώς και οι αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, έχει την έννοια ότι:
- δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία εξαρτά το δικαίωμα των ιδιωτών να ζητήσουν αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν λόγω παραβίασης του δικαίου της Ένωσης από την προηγούμενη ακύρωση της διοικητικής πράξης ή της διοικητικής παράλειψης που προκάλεσε τη ζημία, εφόσον στην πράξη η ακύρωση αυτή, ακόμη και αν απαιτείται για παρόμοια αιτήματα που στηρίζονται σε παραβίαση του εθνικού δικαίου, δεν αποκλείεται ή δεν είναι δυνατή μόνο σε πολύ περιορισμένο βαθμό·
 - αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία εξαρτά το δικαίωμα των ιδιωτών να ζητήσουν αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν λόγω παραβίασης του δικαίου της Ένωσης από την πρόσθετη προϋπόθεση της εκ προθέσεως προκλήσεως ζημίας εκ μέρους της εθνικής αρχής·
 - δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία εξαρτά το δικαίωμα των ιδιωτών να ζητήσουν αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν λόγω παραβίασης του δικαίου της Ένωσης από την προϋπόθεση ότι αποδεικνύουν την ύπαρξη πραγματικής και βέβαιης ζημίας κατά τον χρόνο άσκησης της αγωγής, υπό την επιφύλαξη ότι η προϋπόθεση αυτή, αφενός, δεν είναι λιγότερο ευνοϊκή από εκείνες που ισχύουν για παρόμοια αιτήματα στηριζόμενα σε παραβίαση του εθνικού δικαίου και, αφετέρου, δεν έχει διαμορφωθεί κατά τέτοιον τρόπο ώστε να καθιστά αδύνατη ή υπερβολικά

δυσχερή την άσκηση του δικαιώματος αυτού, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων των συγκεκριμένων περιπτώσεων.

- 6) Οι αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας έχουν την έννοια ότι δεν επιβάλλουν την υποχρέωση σε δικαστήριο που επιλαμβάνεται αγωγής αποζημίωσης στηριζόμενης τυπικώς σε διάταξη του εθνικού δικαίου σχετική με την ευθύνη του Δημοσίου για ζημίες που προκλήθηκαν από την άσκηση διοικητικής δραστηριότητας, αλλά προς στήριξη της οποίας προβάλλονται ισχυρισμοί που αντλούνται από παραβίαση του δικαίου της Ένωσης συνεπεία τέτοιας δραστηριότητας, να χαρακτηρίσει αυτεπαγγέλτως την αγωγή αυτή ως στηριζόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, εφόσον το ίδιο δικαστήριο δεν εμποδίζεται από τις εφαρμοστέες διατάξεις του εθνικού δικαίου να εξετάσει τους ισχυρισμούς με τους οποίους προβάλλεται παραβίαση του δικαίου της Ένωσης προς στήριξη της εν λόγω αγωγής.

(υπογραφές)